

PRZEWODNIK PO WYMAGANIACH

Wymaganie 1

Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy
ukierunkowaną na rozwój uczniów

Aby sprawnie działać i dostosowywać się do zmieniających się warunków oraz współpracować światem, szkoły i inne placówki oświatowe powinny stać się organizacjami uczącymi się, które łączy podobna koncepcja pracy ukierunkowana głównie na rozwój uczniów. Prowadzenie procesu edukacyjnego jako działania celowego wymaga przyjęcia założeń, określenia celów i wyznaczenia sposobów ich realizacji. Istotne jest, aby podstawowe elementy koncepcji były podzielane przez nauczycieli, uczniów i rodziców oraz zgodne z potrzebami środowiska.

Z tego powodu ważną rolę odgrywa dyskusja i uzgadnianie koncepcji wspólnej pracy. Badania jednoznacznie wskazują, że czynnikiem decydującym o efektywności szkoły jest rozumienie i akceptowanie wizji szkoły i jej celów przez szkolną społeczność, gdyż to pozwala tak pracować, aby stosowana praktyka była spójna oraz wspierana przez szkolną politykę i organizacyjne uzgodnienia. Wymaganie dotyczące koncepcji pracy szkoły podkreśla znaczenie działania opierającego się na przemyślanej strategii i współpracy w grupie refleksyjnych profesjonalistów.

Co mieści się w wymaganiu?

Określanie wartości i celów oraz sposobów ich osiągnięcia.

Budowanie świadomości tego, z czego wynika koncepcja i jak jest realizowana, wśród wszystkich podmiotów życia szkolnego.

Podejmowanie refleksji nad koncepcją w perspektywie całości działań, prowadzonych w szkole jak i działań indywidualnych.

Przejawianie się kluczowych idei w działaniach podejmowanych w szkole.

Dyskusja nad aktualnością koncepcji pracy szkoły, uwzględniająca głos uczniów, rodziców i pracowników szkoły.

Akceptacja istniejącej koncepcji, wyrażona w aktywnym udziale w różnorodnych działaniach.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Szkoła (lub placówka) realizująca wymaganie dotyczące koncepcji pracy stara się sprostać kilku niełatwym wyzwaniom.

Wpierw dba ona o to, aby koncepcja pracy była rzeczywistym dziełem całej społeczności szkolnej, a zatem przedmiotem szerokich konsultacji wykraczających poza dyskusję w Radzie Szkoły i formalną akceptację dokumentu przygotowanego przez Radę Pedagogiczną. Konsultacja taka nie jest jednorazowa. Skoro bowiem koncepcja pracy ma charakter dynamiczny i dostosowuje się ją o zmieniających się okoliczności, to do zwyczajów szkolnych wprowadza się na stałe takie formy rozmowy, które rzeczywiście angażują wszystkich zainteresowanych i każdemu, kto chce dają możliwość wypowiedzenia poglądu. Dzieje się tak np. poprzez dyskusje w każdym z zespołów klasowych, poprzez publiczne debaty czy inne formy deliberacji obywatelskiej organizowane w miarę potrzeb.

Po wtóre uczniowie i rodzice dostrzegają związek podejmowanych w szkole działań z przyjętą koncepcją pracy i w działania te się włączają. Te dwa elementy warunkują się wzajemnie.

Gdy widzimy celowość podejmowanych aktywności i mamy przekonanie o ich głębokim sensie, tym chętniej bierzemy udział w takich przedsięwzięciach. Powiązaniu szkolnej codzienności z zapisami koncepcji sprzyja prostota, precyzja i realizm tych zapisów.

Tak dochodzimy do trzeciego wyzwania, jakim jest nie uleganie przekonaniu, że koncepcja pracy szkoły jest przede wszystkim deklaracją wielkich ideałów. Szkoła z powagą traktująca zalecenie, że jej koncepcja ma być „własna”, nie poprzestaje np. na ogólnikowym wskazaniu „dobra dziecka” jako kluczowej wartości. Klarownie wyjaśnia natomiast, jak społeczność szkolna rozumie owo dobro w kontekście specyfiki wieku uczniów, szczególnych potrzeb grupy uczniowskiej czy też problemów środowiska, w którym placówka funkcjonuje. Koncepcja może być wdrażana, ponieważ jest jasna, wolna od pustostowania, zakorzeniona w lokalnej rzeczywistości, adekwatna do potrzeb oraz – ostatnie, ale nie najmniej ważne – atrakcyjna i inspirująca dla tych, dla których jest zadaniem, czyli dla nauczycieli, uczniów i rodziców.

Ostatnie wyzwanie wiąże się z nastawieniem koncepcji pracy szkoły na rozwój ucznia. Koncepcja, o której powiemy, że jest prorozwojowa, uwzględni integralny charakter rozwoju, który obejmuje zarówno rozwój intelektualny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Nadto sprzyjać będzie praktyce uczenia się / nauczania, która – idąc za koncepcją „strefy najbliższego rozwoju” Lwa Wygotskiego – skoncentruje się nie na tym, co dziecko potrafi bez problemu zrobić dzisiaj, ale na tym, co może zrobić jutro.

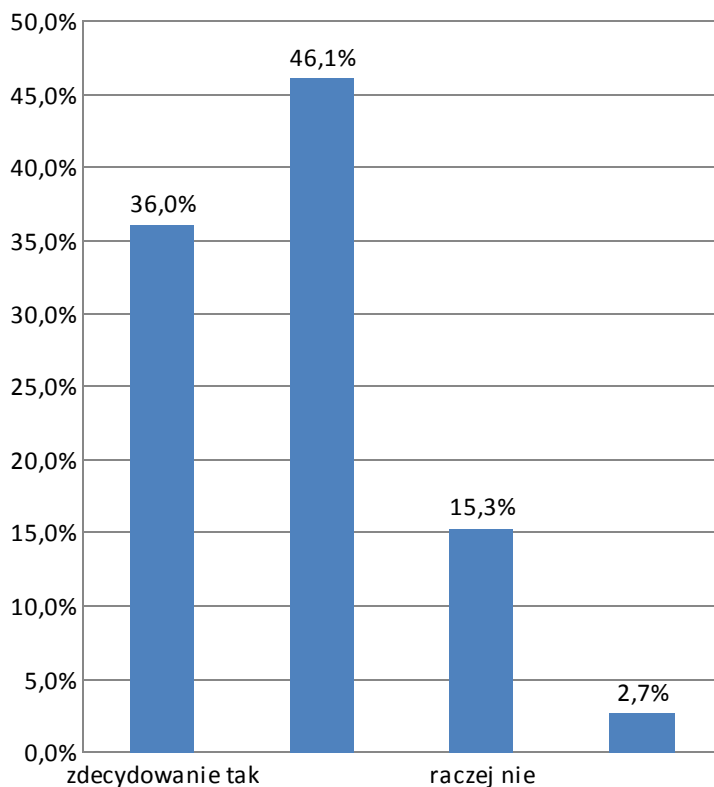
Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów

Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez radę pedagogiczną własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe uczniów, specyfikę pracy szkoły lub placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego. Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest znana uczniom i rodzicom oraz przez nich akceptowana.

Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest przygotowywana, modyfikowana i realizowana we współpracy z uczniami i rodzicami.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

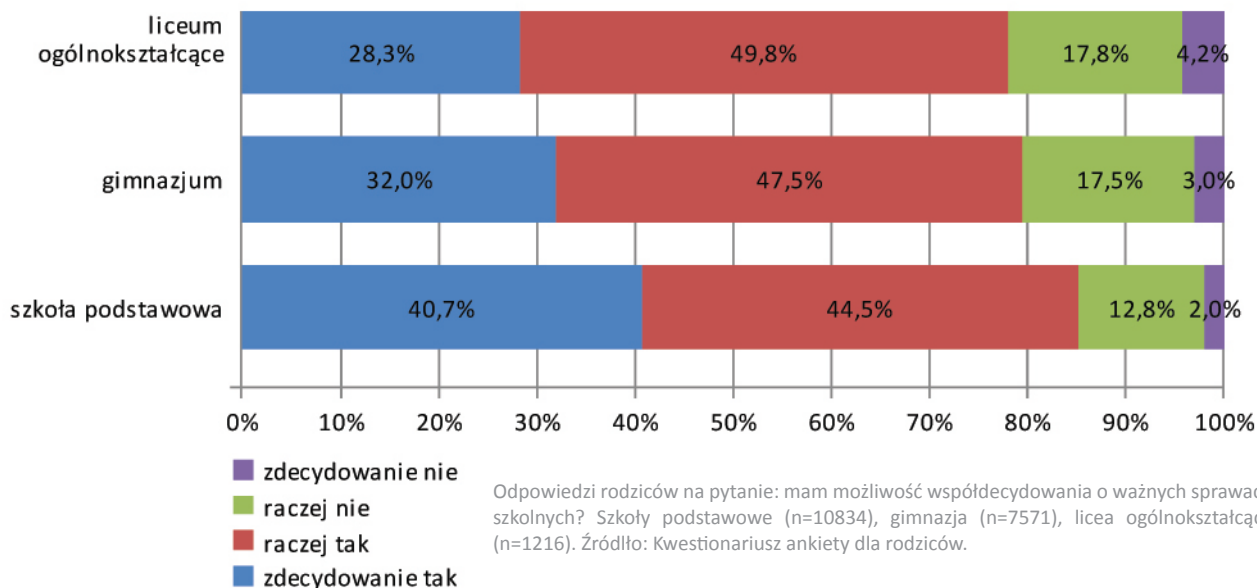
Z tego powodu ważną rolę odgrywa dyskusja i uzgadnianie koncepcji wspólnej pracy. Badania jednoznacznie wskazują, że czynnikiem decydującym o efektywności szkoły jest rozumienie i akceptowanie wizji szkoły i jej celów przez szkolną społeczność, gdyż to pozwala tak pracować, aby stosowana praktyka była spójna oraz wspierana przez szkolną politykę i organizacyjne uzgodnienia. Wymaganie dotyczące koncepcji pracy szkoły podkreśla znaczenie działania opierającego się na przemyślanej strategii i współpracy w grupie refleksyjnych profesjonalistów.

Mam możliwość współdecydowania o ważnych sprawach szkolnych?**Odpowiedzi**

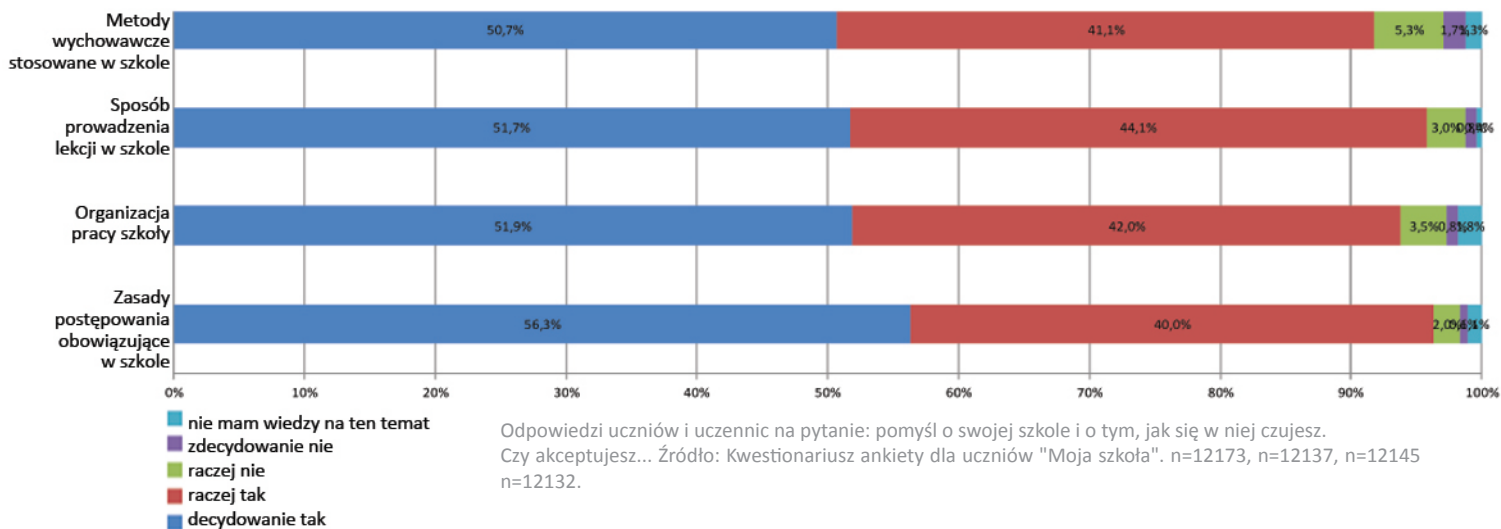
Odpowiedzi rodziców uczniów wszystkich badanych szkół na pytanie: mam możliwość współdecydowania o ważnych sprawach szkolnych?

Źródło: kwestionariusz ankiety dla rodziców. n=20863

Mam możliwość współdecydowania o ważnych sprawach szkolnych?

Pomyśl o swojej szkole i o tym, jak się w niej czujesz. Czy akceptujesz:

Wymaganie 2

Procesy edukacyjne są zorganizowane
w sposób sprzyjający uczeniu się

Priorytetem pracy szkoły musi być uczenie się i nauczanie, dlatego wszystkie procesy edukacyjne powinny być zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się. Uczenie się uczniów zależy w dużym stopniu od organizacji procesu nauczania, który powinien być prowadzony zgodnie z dorobkiem wiedzy na temat uczenia się.

Proces kształcenia zależy od kilku czynników związanych z organizacją pracy – środowisko uczenia się powinno być atrakcyjne, powinno wprowadzać porządek i zachęcać uczniów do samokontroli. Nauczanie w szkołach efektywnych zawsze jest celowe, ma jasno określone zadania, metody i formy, jest dobrze zorganizowane, przygotowane i odbywa się w odpowiednim tempie. Ilość czasu spędzanego na uczeniu się jest zaplanowana i kontrolowana, a stawiane pytania naprawdę angażują uczniów, także w doskonalenie zajęć prowadzonych w szkole. Duży wpływ na proces uczenia się ma dostarczanie uczniom informacji o postępie, jaki się dokonuje w ich rozwoju intelektualnym, społecznym i osobistym.

W ten sposób tworzy się pozytywny szkolny etos, w którym jest oczywiste, że warto się uczyć, że uczenie się jest interesujące. Wymaganie to podkreśla znaczenie nauki dla doskonalenia procesów edukacyjnych. Zachęca do odnoszenia się do najnowszych wniosków z badań (na przykład nad tym, jak ludzie się uczą czy jak funkcjonuje mózg), do planowania i organizowania procesów edukacyjnych.

Co mieści się w wymaganiu?

Wymaganie podkreśla postulat, aby to, co się dzieje w szkole, służyło uczeniu się. Są temu podporządkowane wszystkie składniki tego wymagania – metody pracy, indywidualne podejście, atmosfera.

Ważna jest definicja uczenia się przyjęta w wymaganiu – określa warunki konieczne do uczenia się, podkreśla podmiotowość, refleksyjność / świadomość uczniów - uczniowie mają być współautorami, istotna też jest otwartość, elastyczność nauczyciela.

Nastawienie w wiedzy na przyszłość, nie na przeszłość – stąd wynika priorytet samego procesu uczenia się.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Warto wskazać przynajmniej trzy wyzwania, którym stawia czoła społeczność szkolna w realizacji wymagania „Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się”.

Pierwsze i najważniejsze wynika z użycia formuły „uczenie się”, zamiast „nauczanie”. Oznacza to upodmiotowienie ucznia, który nie „jest uczony”, lecz systematycznie przysposabiany do uczenia siebie i w tym wysiłku uzyskuje wsparcie od nauczyciela. Wsparcie to obejmuje wiedzę o tym, jak się uczyć, pomoc w planowaniu i organizacji procesu uczenia się, pomoc w sytuacjach trudnych oraz budowanie motywacji. W konsekwencji pierwszorzędnym charakterem okazują się mieć kompetencje pedagogiczne i psychologiczne nauczyciela, nie tylko mistrzostwo w dyscyplinie naukowej, w której się specjalizuje. Nauczyciel jest pedagogiem, który pomaga uczniom samodzielnie poznawać świat – łatwy dostęp do olbrzymich repozytoriów wiedzy w świecie współczesnym czyni zbędnym nauczyciela, który jest „przedłużeniem biblioteki”, a wzmacnia zapotrzebowanie na tych, którzy umiejętnie opiekują się młodymi poszukiwaczami.

Drugie wyzwanie kryje się w formule „uczniowie uczą się od siebie nawzajem”. W myśl tego wskazania lekcje organizowane są w taki sposób, aby uczniowie pracując w grupach korzystali nawzajem ze swoich talentów i wiedzy, brali odpowiedzialność za pomoc kolegom, a także rozwijali społeczną umiejętność zgodnej i twórczej kooperacji. I tu także niemałym problemem może być umiejętność wycofania się nauczyciela, oddanie pola uczniom, a zarazem wcześniejsze, staranne i przemyślane przygotowanie owego pola tak, aby uczniowie maksymalnie mogli wykorzystać swój potencjał.

Wyzwanie trzecie to powracający raz po raz postulat integracji treści realizowanych na poszczególnych zajęciach. Nie idzie tu tylko o prostą korelację, ale o takie zorganizowanie procesu edukacyjnego w zespole klasowym, aby nauczyciele przedmiotowi:

- realizowali uzgodnione strategie pracy z klasą i poszczególnymi uczniami,
- nie konkurowali ze sobą o czas ucznia,
- wspólnie podejmowali odpowiedzialność za kształtowanie podstawowych umiejętności,
- wykorzystywali podczas swoich zajęć wiedzę zdobytą przez uczniów na lekcjach kolegów,
- dbali o kształtowanie holistycznego obrazu świata bez przedmiotowego podziału wedle akademickich specjalizacji.

Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób przyjający uczeniu się

Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi uczniów. Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania.

Informowanie ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój.

Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się.

Nauczyciele i uczniowie tworzą atmosferę sprzyjającą uczeniu się.

Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach.

Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału.

Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie. Taka organizacja procesów edukacyjnych pomaga uczniom zrozumieć świat oraz lepiej funkcjonować w społeczności lokalnej.

Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się.

Czują się odpowiedzialni za własny rozwój.

Uczniowie uczą się od siebie nawzajem.

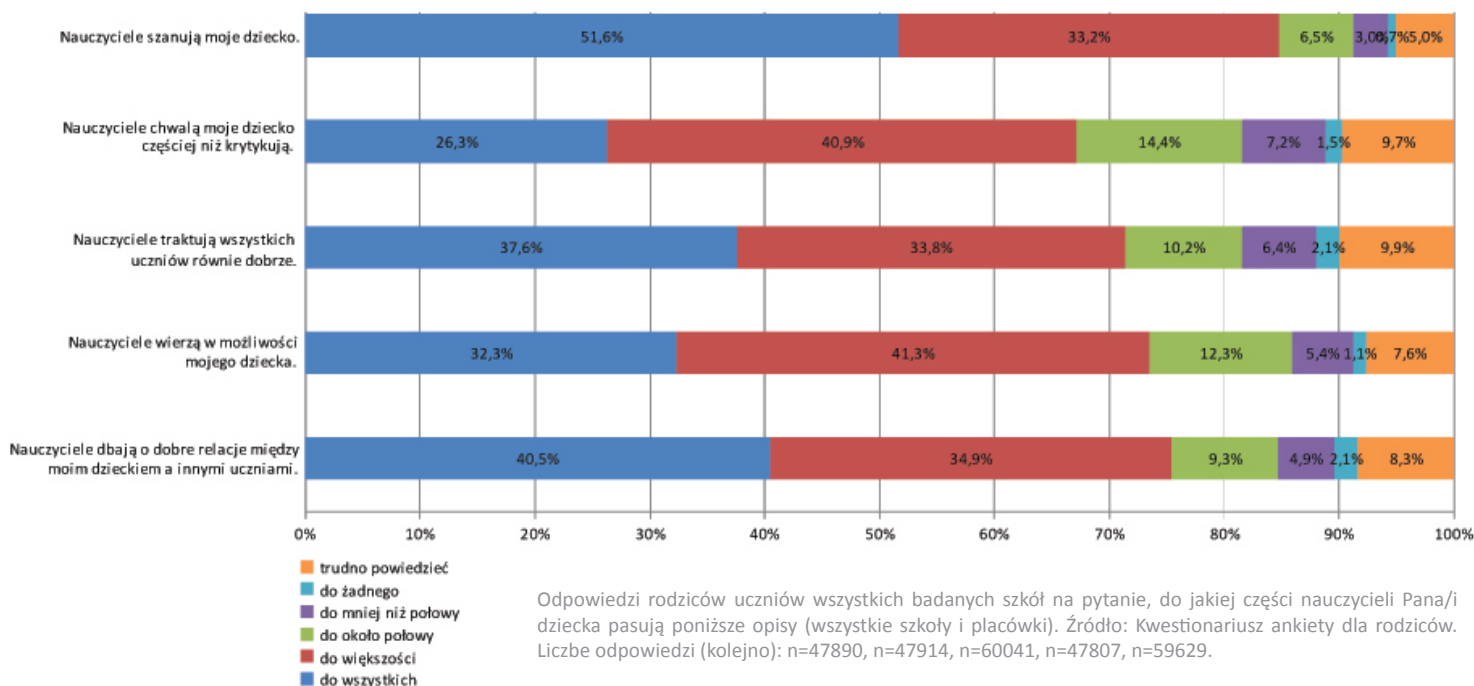
W szkole lub placówce stosuje się nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi uczniów.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

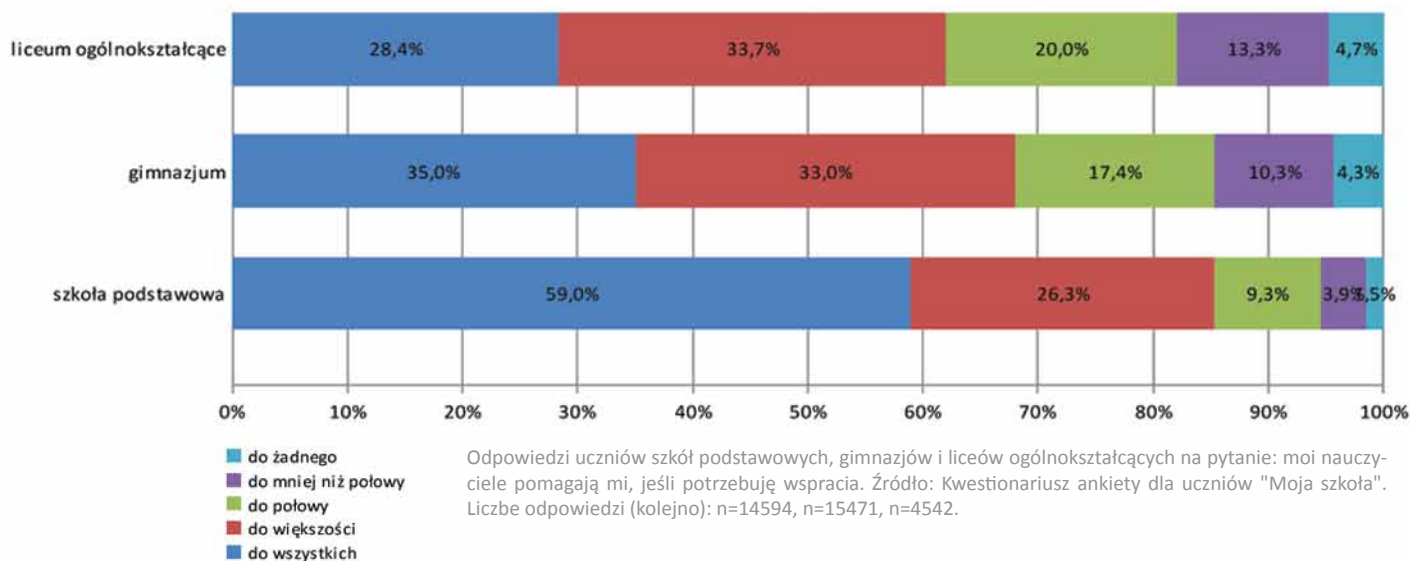
Wymaganie oznacza upodmiotowienie ucznia, który nie „jest uczony”, lecz systematycznie przysposabiany do uczenia siebie i w tym wysiłku uzyskuje wsparcie od nauczyciela. Wsparcie to obejmuje wiedzę o tym, jak się uczyć, pomoc w planowaniu i organizacji procesu uczenia się, pomoc w sytuacjach trudnych oraz budowanie motywacji.

W konsekwencji pierwszorzędny charakter okazują się mieć kompetencje pedagogiczne i psychologiczne nauczyciela, nie tylko mistrzostwo w dyscyplinie naukowej, w której się specjalizuje. Nauczyciel jest pedagogiem, który pomaga uczniom samodzielnie poznawać świat – łatwy dostęp do olbrzymich repozytoriów wiedzy w świecie współczesnym czyni zbędnym nauczyciela, który jest „przedłużeniem biblioteki”, a wzmaga zapotrzebowanie na tych, którzy umiejętnie opiekują się młodymi poszukiwaczami.

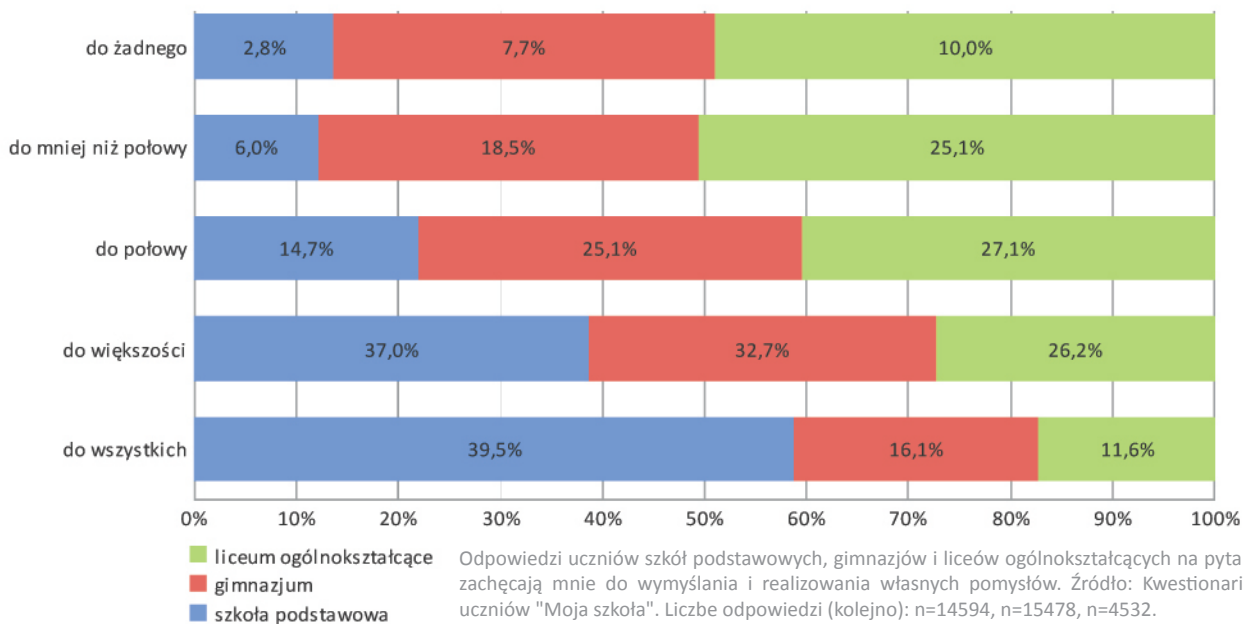
Do jakiej części nauczycieli Pana/i dziecka pasują poniższe opisy? Odpowiedzi rodziców

Moi nauczyciele pomagają mi, jeśli potrzebuję wsparcia. Odpowiedzi uczniów

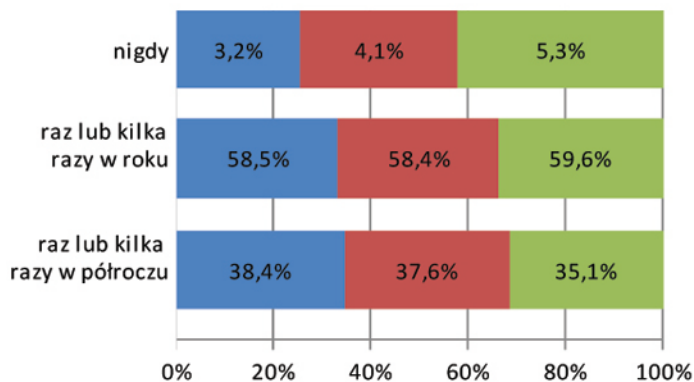

Zachęcają mnie do wymyślenia i realizowania własnych pomysłów. Odpowiedzi uczennic i uczniów

Moi nauczyciele pomCzy daje Pan/Pani uczniom wybór dotyczący:

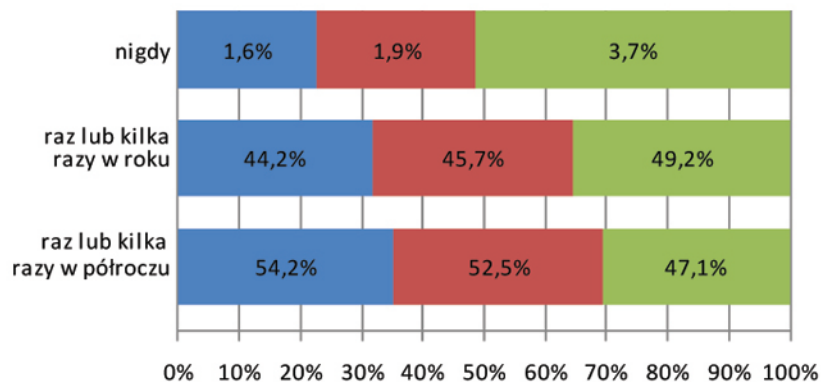
tematyki i metod prowadzenia pracy na lekcji

■ liceum ogólnokształcące
■ gimnazjum
■ szkoła podstawowa

Odpowiedzi nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie, czy daje Pan/i uczniom wybór dotyczący tematyki lekcji. Źródło: kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi (kolejno): n=9796, n=6892, n=2046.

terminów testów, sprawdzianów itp.

■ liceum ogólnokształcące
■ gimnazjum
■ szkoła podstawowa

Odpowiedzi nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie, czy daje Pan/i uczniom wybór dotyczący metod pracy na lekcji. Źródło: kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi (kolejno): n=9796, n=6899, n=2048.

Wymaganie 3

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej

Zmiany w zewnętrznym świecie, na rynku pracy, w gospodarce, polityce, kulturze czy nawet relacjach międzyludzkich (wynikające z procesów globalizacji i demograficznych) wymuszają konieczność nabywania wiedzy i umiejętności, których poprzednie pokolenia nie potrzebowały w takim stopniu jak ci, wchodzący dzisiaj w dorosłe życie. Refleksja ta przyświeca wielu grupom pracującym nad projektowaniem systemów edukacyjnych. W Polsce widać to na przykład w obowiązującej podstawie programowej, której twórcy próbowali odnieść się do zmieniających się warunków.

Dla przyszłego sukcesu indywidualnego i społecznego uczniowie i uczennice powinni nabywać kompetencje określone w podstawie programowej. Warto przy tym pamiętać, że w społeczeństwie wiedzy uczniowie na wszystkich etapach edukacji nie tylko przyswajają przydatne umiejętności, ale również aktywnie współuczestniczą w tworzeniu wiedzy i w decydowaniu o procesie uczenia się. Szkoły dzisiaj nie powinny być tylko przekąźnikami zdobytych wcześniej informacji, ale miejscami ich tworzenia i krytycznej analizy.

Co mieści się w wymaganiu?

Odnoszenie się w codziennej pracy z uczniami do elementów podstawy programowej i ujmowanie w tym procesie zadań szkoły, celów ogólnych, umiejętności i wiedzy przedmiotowej, zalecanych warunków i sposobów realizacji jako wyznaczników organizacyjnych.

Monitorowanie realizacji podstawy w perspektywie każdego ucznia.

Prowadzenie przez nauczycieli spójnego procesu uczenia się i uwypuklanie spójności obecnej w podstawie.

Współpraca nauczycieli i uczniów w procesie uczenia się.

Budowanie u uczniów odpowiedzialności w procesie uczenia się.

Konstruktywizm – znajomość podstawy programowej poprzednich i następnych etapów kształcenia i nabudowywanie na istniejących już fundamentach wiedzy i umiejętności.

Szukanie powiązań pomiędzy przedmiotami, interdyscyplinarność.

Odpowiedzialność zespołu nauczycieli uczących w szkole za realizację całości podstawy – współpraca w ramach zespołów; interdyscyplinarność.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Warto wskazać przynajmniej trzy wyzwania, którym stawia czoła społeczność szkolna w realizacji wymagania „Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej”.

Pierwsze wiąże się z brakiem dyskusji nad filozofią podstawy programowej i wynikającymi z niej obowiązkami dla uczących i uczących się. Podstawa programowa jest najważniejszym dokumentem, organizującym pracę nauczycieli, wyznaczającym zadania szkole, opisującym wiedzę, umiejętności i postawy, w jakie nauczyciele wyposażyc powinni uczniów. Jest całością, która często jednak odczytywana jest we fragmentach. Każdy z uczących zna istotny dla niego obszar i nie poszukuje w całości naddanych sensów. Łatwo wtedy zamienić się w realizatora przedmiotowej części podstawy, nie zaś podstawy jako całościowej wizji edukacji, rozpisanej na wiele głosów.

Drugie wynika z obecnego wciąż w rzeczywistości szkolnej postrzegania podstawy programowej i opracowanych programów nauczania, wspieranych podręcznikami i innego rodzaju obudową dydaktyczną. Wciąż jeszcze program nauczania i realizowanie zaleceń podręcznika wyznacza rytm pracy nauczycieli i uczniów. Prowadzi to do wiecznego pośpiechu – nadmierna ilość zagadnień i tematów nie pozwala głęboko wniknąć w treści, zawarte w podstawie. Zarazem podstawową bolączką jest zbyt mała ilość czasu na jej realizację i – co z tego wynika – zarzuty co do jej obszerności. Rysuje się więc tu zatem podstawowe wyzwanie – budowanie indywidualnego programu nauczania opartego na podstawie programowej, uwzględniającego potrzeby zespołu klasowego jako silnie zindywidualizowanej grupy o różnej i zmieniającej się dynamice. Takie podejście do realizacji wymagania wiąże się silnie ze współpracą nauczycieli w tym obszarze oraz świadomym uczestnictwem uczniów w procesie.

Trzecie wyzwanie wynika nie tylko z omawianego wymagania, ale także z innego – „Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych”. W nabywaniu wiedzy i umiejętności kluczowym elementem jest konstruktywizm. Z niego wynika międzyprzedmiotowa współpraca i znajomość realizowanych na także innych przedmiotach zagadnień, do których nauczyciele mogą się odwołać, rozpoczynając pracę z uczniami. Badania leżące u podstaw neurodydaktyki pokazują, że kluczowe znaczenie dla uczenia się ma powiązanie nabywanych umiejętności i wiedzy z poznanymi dotychczas zagadnieniami. Istotne jest, aby uczeń był świadomy tego procesu, co kieruje nas w stronę myślenia o ciągłym doskonaleniu umiejętności uczenia się, co także dokonuje się ponad przedmiotowymi podziałami.

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej

W szkole lub placówce realizuje się podstawę programową z uwzględnieniem osiągnięć uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego. Podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji.

W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz.

Wdrażane wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów przyczyniają się do wzrostu efektów uczenia się i osiągania różnorodnych sukcesów edukacyjnych uczniów. Wyniki analizy osiągnięć uczniów, w tym uczniów, którzy ukończyli dany etap edukacyjny, potwierdzają skuteczność podejmowanych działań dydaktyczno-wychowawczych. Uczniowie odnoszą sukces na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

Dla przyszłego sukcesu indywidualnego i społecznego uczniowie i uczennice powinni nabywać kompetencje określone w podstawie programowej. Warto przy tym pamiętać, że w społeczeństwie wiedzy uczniowie na wszystkich etapach edukacji nie tylko przyswajają przydatne umiejętności, ale również aktywnie współuczestniczą w tworzeniu wiedzy i w decydowaniu o procesie uczenia się. Szkoły dzisiaj nie powinny być tylko przekazywaczami zdobytych wcześniej informacji, ale miejscami ich tworzenia i krytycznej analizy.

W jaki sposób monitoruje Pan/i osiągnięcia uczniów?

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	stosuję ocenianie bieżące (częstkowe) (15998)		15046	1891
2	stosuję ocenianie podsumowujące (np. przeprowadzam klasówki, testy, sprawdziany, odnoszę się do wyników konkursów, olimpiad) (15999)		14522	2415
3	stosuję ocenianie kształtujące (16000)		8088	8849
4	posługuję się indywidualną dokumentacją każdego ucznia (karty diagnozy, portfolio) (16001)		6808	10129
5	inne, jakie? (16002)		3205	13732
6	nie monitoruję (16003)		12	16925
7	sprawdzam, w jaki sposób uczniowie wykonują zadania (16006)		15607	1330
8	sprawdzam, czy uczniowie właściwie zrozumieli omawiane kwestie (16007)		14797	2140
9	zadaję pytania (16467)		16154	783
10	proszę uczniów o podsumowanie ćwiczenia (16468)		13917	3020
11	wykorzystuję różne narzędzia diagnostyczne (16469)		10840	6097
12	zbieram informacje zwrotne od uczniów (16470)		14328	2609
13	stwarzam uczniom możliwość zadawania pytań (16471)		15644	1293

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół i placówek na pytanie, w jaki sposób monitoruje Pan/i osiągnięcia uczniów? Źródło: kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. n=16937.

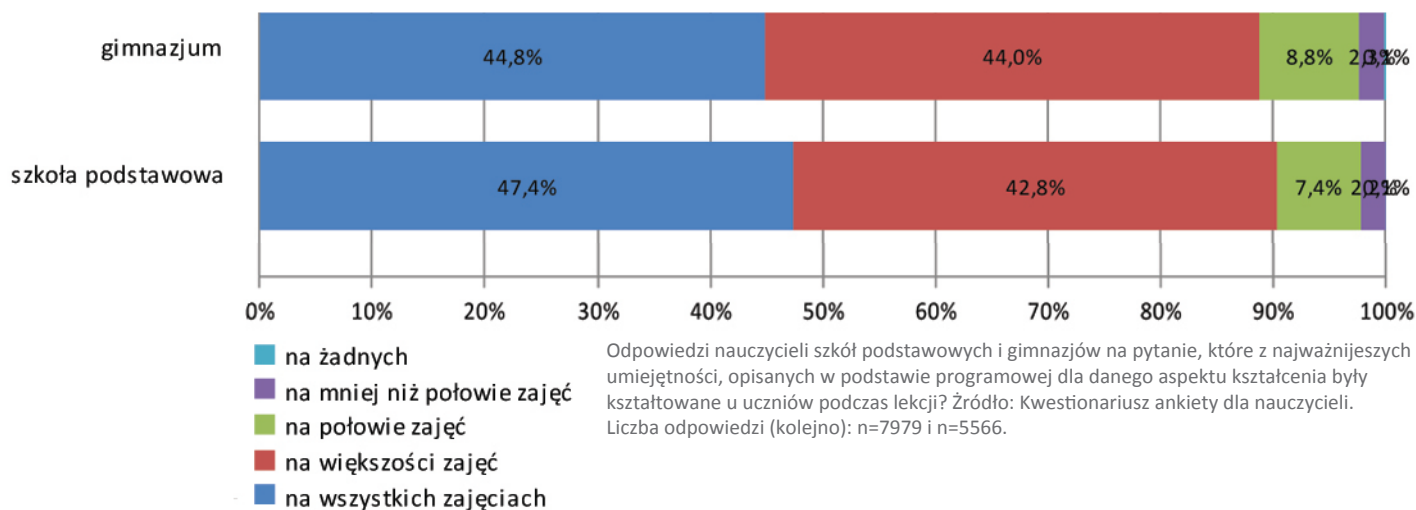
W jaki sposób nauczyciel monitoruje nabywanie wiedzy i umiejętności przez każdego ucznia podczas lekcji?

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	sprawdza, czy uczniowie właściwie zrozumieli (15981)		4493	885
2	sprawdza, w jaki sposób uczniowie wykonują zadania (15982)		4566	812
3	zadaje pytania (15983)		4770	608
4	prosi uczniów o podsumowanie (15984)		2926	2452
5	wykorzystuje techniki badawcze (15985)		674	4704
6	pyta uczniów, co sądzą o jego sposobie przekazywania wiedzy (15986)		503	4875
7	stwarza uczniom możliwość zadania pytania (15987)		3241	2137
8	inne, jakie? (15988)		250	5128

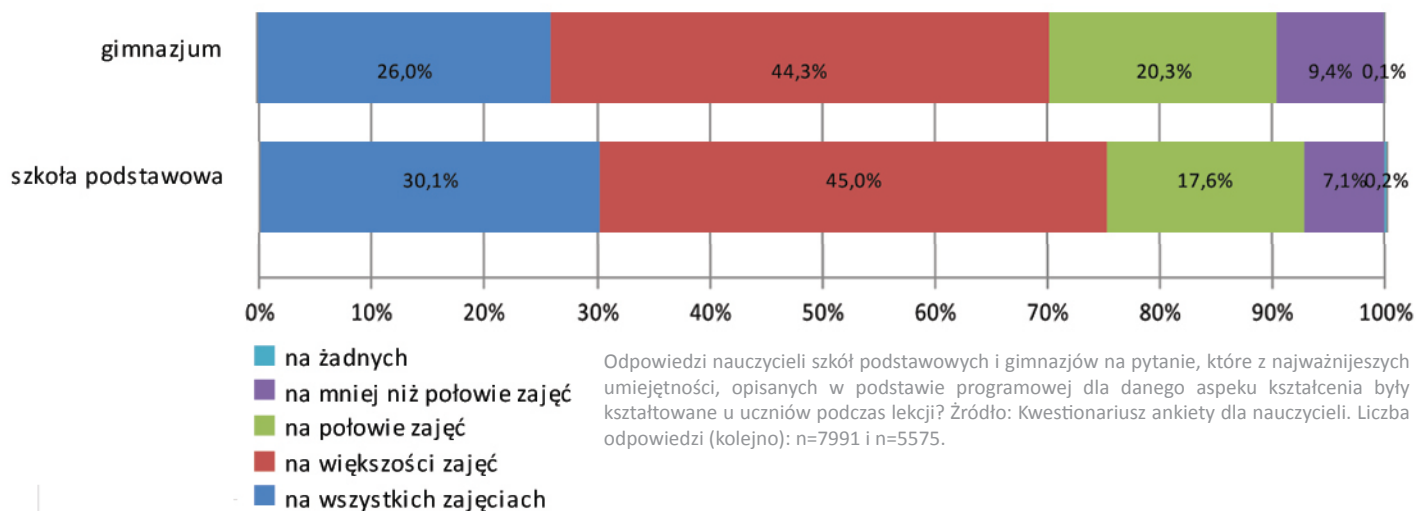
0%   50%   100%

Odpowiedzi wizytatorów wszystkich badanych szkół na pytanie, w jaki sposób nauczyciel monitoruje nabywanie wiedzy i umiejętności przez każdego ucznia podczas lekcji? Proszę zaznaczyć wszystkie zachowania nauczyciela, które wystąpiły na tej lekcji. Źródło: arkusz obserwacji zajęć. n=5378.

Które z najważniejszych umiejętności, opisanych w podstawie programowej dla danego etapu kształcenia były kształtowane u uczniów podczas lekcji? Umiejętność odkrywania swoich zainteresowań i/lub przygotowania do dalszej edukacji. Odpowiedzi nauczycieli

Które z najważniejszych umiejętności, opisanych w podstawie programowej dla danego etapu kształcenia były kształtowane u uczniów podczas lekcji? Umiejętność pracy zespołowej.
Odpowiedzi nauczycieli

Wymaganie 4

Uczniowie są aktywni

Warunkiem niezbędnym do uczenia się i budowania wiedzy jest autentyczne zaangażowanie osób uczestniczących w tym procesie – niemożliwe jest prowadzenie procesu edukacyjnego bez aktywności uczących się. Z tego powodu wyzwaniem dla szkół (i placówek) jest tworzenie warunków, w jakich uczniowie są aktywni w trakcie procesu edukacyjnego, a zdobywanie wiadomości i umiejętności jest dla nich powodem satysfakcji.

Szkoła tak naprawdę nie może dobrze funkcjonować bez udziału uczniów, tak jak demokracja bez udziału obywateli. Aktywność uczniów powinna się wiązać z wszelkimi ich działaniami, także z procesem uczenia, wykorzystywanymi metodami dydaktycznymi czy organizacją zajęć. Proces uczenia się jest efektywny wtedy, gdy uczący się bierze za niego odpowiedzialność. Można to obserwować w szkołach, w których daje się uczniom prawo i nakłada się na nich obowiązek odgrywania aktywnej roli w życiu szkoły i procesie kształcenia – wzrasta wtedy poczucie własnej wartości i poczucie odpowiedzialności. Zaangażowanie w proces decyzyjny na temat tego, czego i jak się uczy, bardzo mocno wpływa na poziom uwagi, koncentracji i zainteresowania, a to natomiast przyczynia się do zwiększenia efektywności uczenia się.

Ważnym elementem pracy szkoły jest wspieranie uczniów w podejmowanych przez nich samodzielnych inicjatywach wpływających na ich wszechstronny rozwój (intelektualny – akademicki, społeczny, osobowościowy). Wymaganie to podkreśla, że rezultatem pracy nauczycieli są też postawy uczących się wobec procesu uczenia się.

Co mieści się w wymaganiu?

Aktywność:

nakierowana na proces uczenia się uczniów, różnorodny kontekst (osobisty, grupowy, wspólnotowy, szkolny, środowiskowy, lokalny, globalny).

która mocno wiąże się z koncepcją pracy szkoły i która pozwala przejmować uczniom odpowiedzialność za własne działania i rozwój.

Wpływ uczniów na organizację procesu uczenia się.

Kształtowanie aktywnej postawy wobec rzeczywistości, wspierającej tworzenie się społeczeństwa obywatelskiego.

Nasilenie kontaktów szkoły z otoczeniem – poprawa jakości życia w środowisku lokalnym.

Transmisja wzorów zachowań do środowiska rodzinnego.

Odpowiedź na wyzwania kulturowe współczesności – aktywność jako źródło sensu.

Kształcenie umiejętności komunikacyjnych i organizacyjnych.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Wyzwaniem jest redefinicja pojęcia „inicjatywy uczniowskiej”. W szkołach inaczej rozumiana jest aktywność uczniów – definiuje się ją przez uczestnictwo, nie poprzez inicjatywy. A właśnie inicjatywy uczniowskie wyraźnie podkreślane są w perspektywie tego wymagania, jak i powiązanego z nim: „Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów”. Brak wyraźnie widocznych inicjatyw uczniowskich jest prawdziwym wyzwaniem dla szkół ze względu na dominującą pozycję nauczyciela zarówno podczas lekcji, jak i w perspektywie planowania wydarzeń i uroczystości szkolnych. Dominacja inicjatyw nauczycielskich łatwo doprowadzić może do sytuacji, w której uczniowie nie podejmują odpowiedzialności za działania w szkole, nastawieni są natomiast na jej niekonstruktywną krytykę.

Uczniowie są aktywni

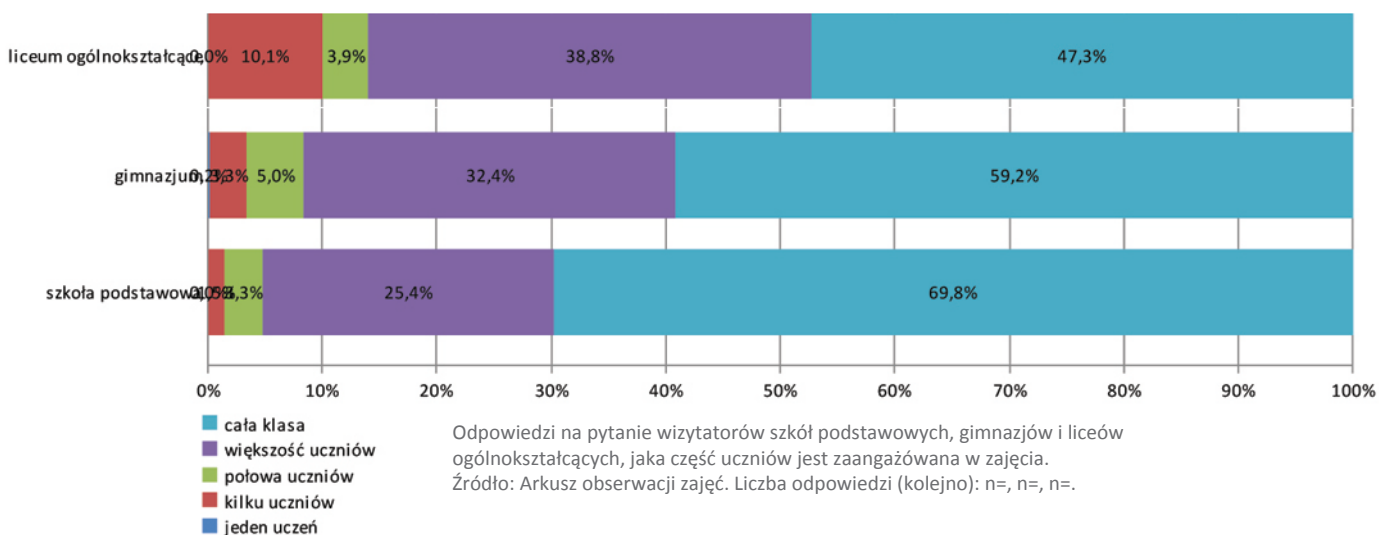
Uczniowie są zaangażowani w zajęcia prowadzone w szkole lub placówce i chętnie w nich uczestniczą.

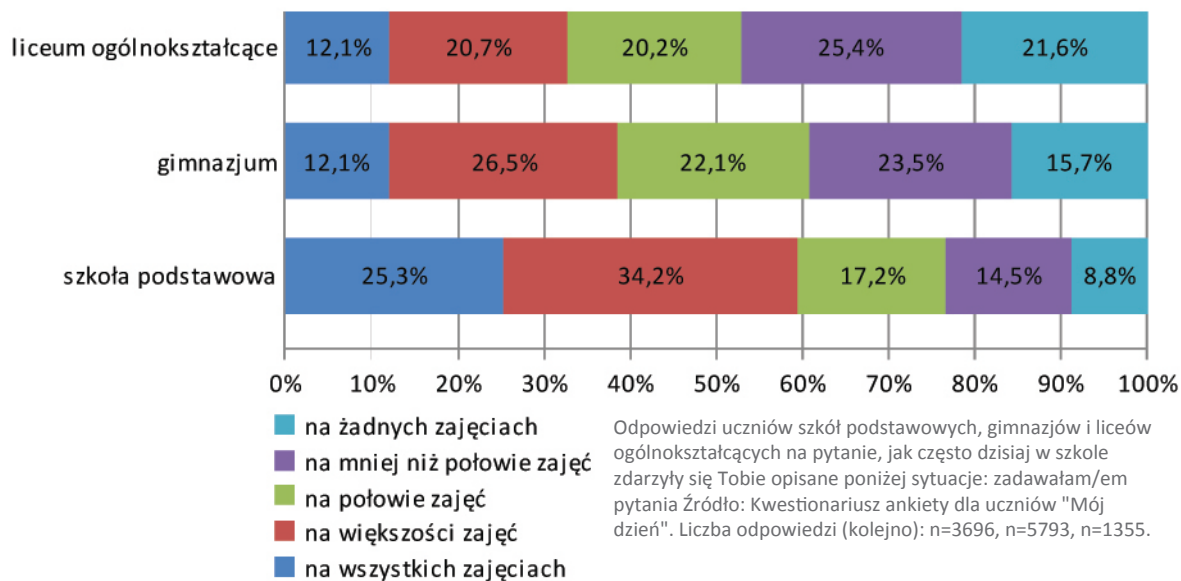
Nauczyciele stwarzają sytuacje, które zachęcają każdego ucznia do podejmowania różnorodnych aktywności.

Uczniowie inicjują i realizują różnorodne działania na rzecz własnego rozwoju, rozwoju szkoły lub placówki i społeczności lokalnej oraz angażują w nie inne osoby.

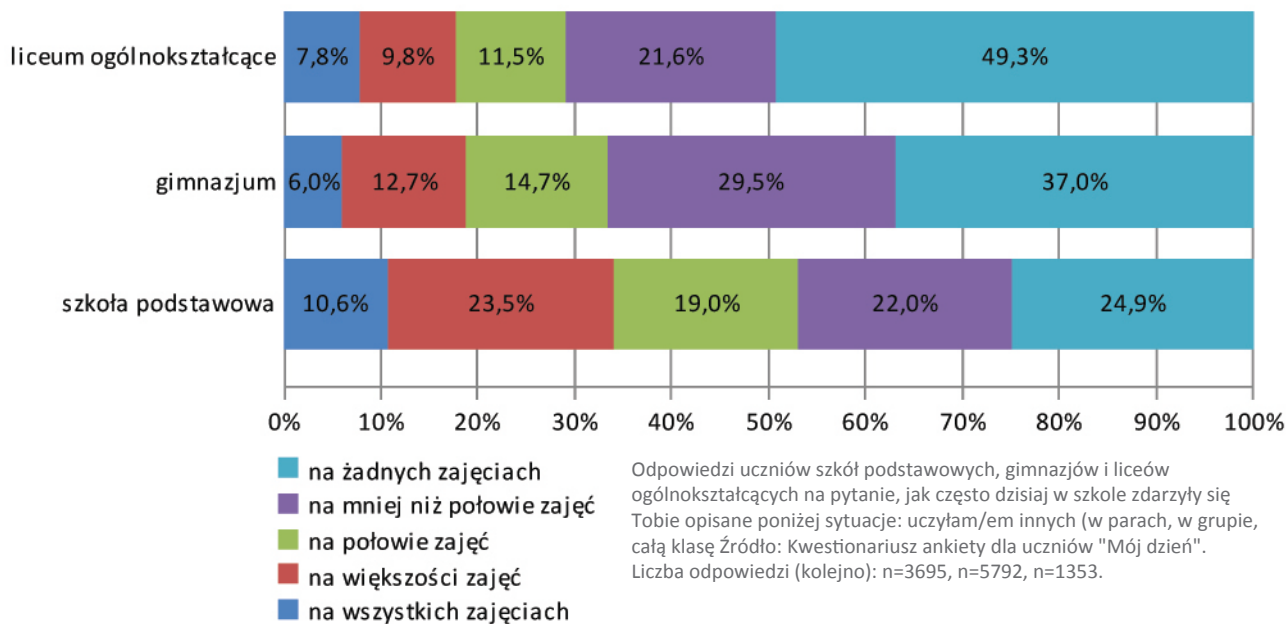
Uzasadnienie wyboru wykresów.

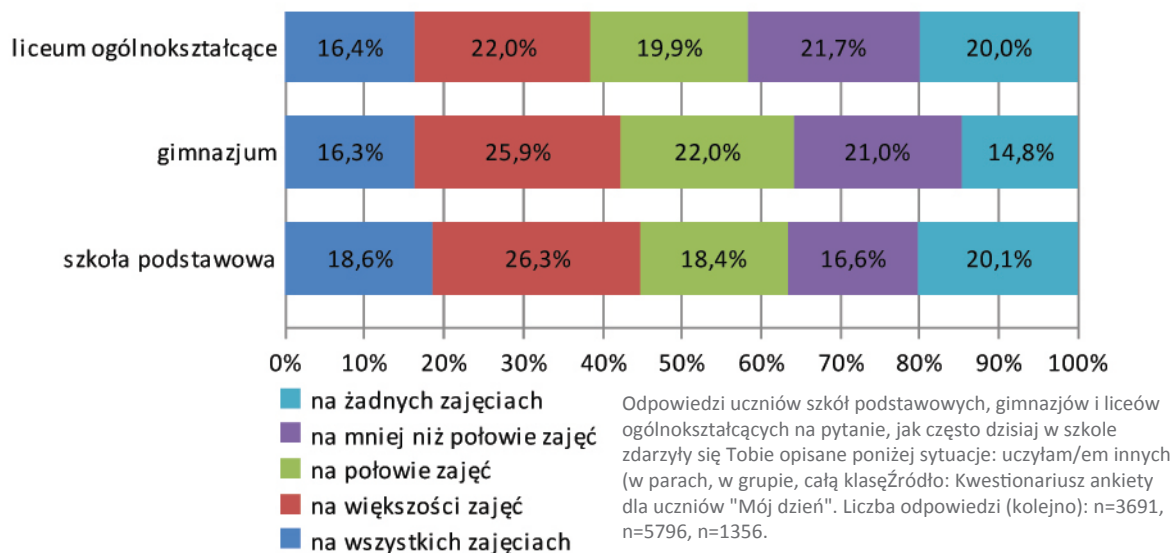
Warunkiem niezbędnym do uczenia się i budowania wiedzy jest autentyczne zaangażowanie osób uczestniczących w tym procesie – niemożliwe jest prowadzenie procesu edukacyjnego bez aktywności uczących się. Z tego powodu wyzwaniem dla szkół (i placówek) jest tworzenie warunków, w jakich uczniowie są aktywni w trakcie procesu edukacyjnego, a zdobywanie wiadomości i umiejętności jest dla nich powodem satysfakcji.

Jaka część uczniów jest zaangażowana w zajęcia? Odpowiedzi wizytatorów

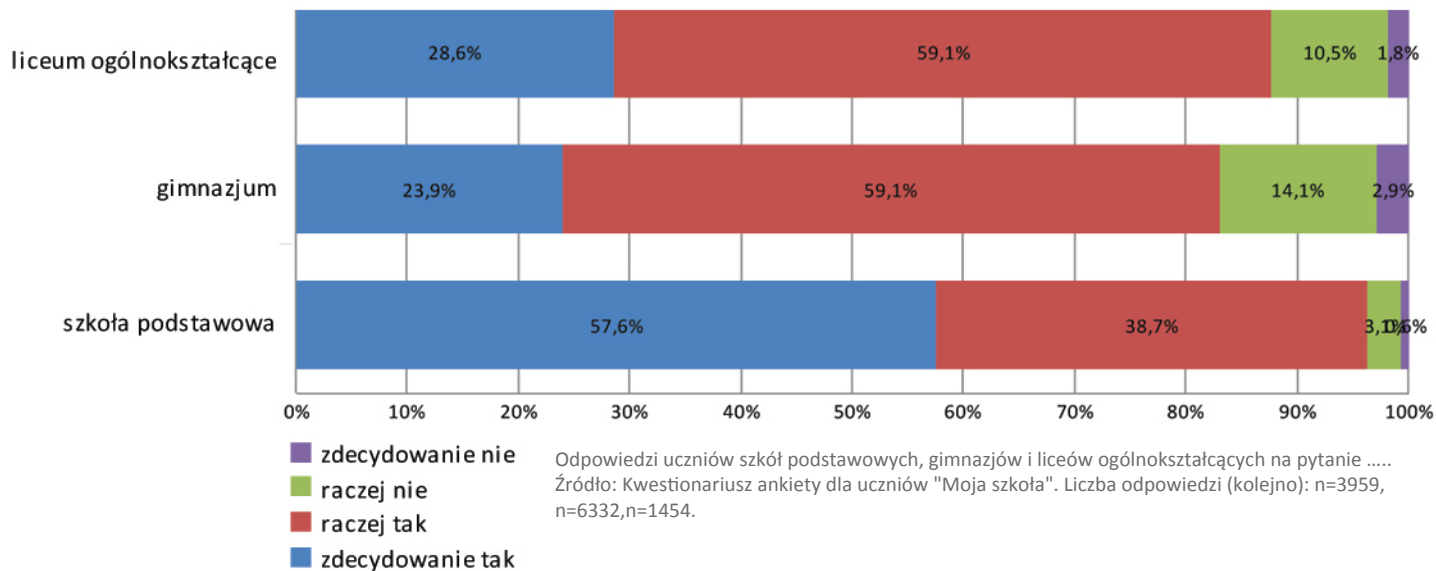

Uczyłam/em innych (w parach, w grupie, całą klasę)

Jestem zainteresowana/y tym, czym zajmujemy się na lekcjach.

Wymaganie 5

Respektowane są normy społeczne

Jednym z podstawowych warunków prawidłowego procesu uczenia się jest poczucie bezpieczeństwa, sensu i rozumienia oraz akceptacji tego, co się dzieje wokół nas. Aktywność intelektualna nierozdzielnie wiąże się z psychicznym dobrostanem, dlatego tak ważne jest, aby instytucje zajmujące się aktywnością intelektualną dbały również o klimat, w jakim ta aktywność zachodzi. Wymagane jest zatem, aby szkoły i placówki dbały o respektowanie norm społecznych, co oznacza również że muszą kształtować postawy zgodne z wartościami i normami społeczeństwa demokratycznego.

Poznanie zasad i rozumienie ich znaczenia dla funkcjonowania społeczności szkolnej i społeczeństwa stanowi element rozwoju, a świadomość tego, jak ważne jest przestrzeganie reguł, decyduje o sukcesie grup. Równie istotne staje się uczenie szacunku dla innych i kształtowanie postawy dialogu, rozumianego nie tylko jako prezentowanie swoich argumentów, ale także jako umiejętność wysłuchania i pochylenia się nad argumentami drugiej strony. Wymaganie to jest ważne dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, angażowania obywateli w konstruowanie demokratycznego ładu społecznego i przestrzegania ustaleń.

Co mieści się w wymaganiu?

Budowanie społeczeństwa demokratycznego, wskazanie uczniom istniejących w demokracji mechanizmów umożliwiających aktywne funkcjonowanie w społeczeństwie demokratycznym.

Szkoła jako mała społeczność, w której uczniowie mogą doświadczać różnych ról społecznych.

Budowanie świadomości roli społecznej u uczniów jako fundamentu świadomego społeczeństwa obywatelskiego.

Kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innego.

Organizowanie różnego rodzaju debat i dyskusji. Podkreślanie roli dialogu społecznego, prowadzącego do konsensusu w życiu lokalnej i globalnej społeczności.

Otwarcie przestrzeni szkolnej na inicjatywy i działania uczniowskie związane z potrzebą ustalania norm, zasad, kształtowania przestrzeni bezpieczeństwa i akceptacji.

Wymaganie dotyczące respektowania norm społecznych w szkole okazuje się wyzwaniem w sytuacji, gdy wiążemy treść wymagania jedynie z kształtowaniem i z zachowywaniem dobrych obyczajów.

Lektura charakterystyk wymagań kieruje naszą uwagę na dwa trudne w realizacji aspekty. Po pierwsze postawy uczniów buduje się przez działania wynikające ze słów, a nie jedynie przez słowa. Program wychowawczy nie opiera się zatem na pogawędkach i kazaniach, lecz na doświadczaniu znaczenia wierności takim lub innym wartościom w praktyce. Stąd silne akcentowanie „działań wychowawczych” w treści omawianego wymagania. Po wtóre – rzecz oczywista, ale jak wynika z dotychczasowych badań ewaluacyjnych wcale nie powszechna – nauczyciel wychowuje własnym przykładem. Wychowanie zatem polega także na kształtowaniu właściwych postaw nie tylko wśród uczniów, ale także pracy dorosłych nad ich zachowaniami czy postawą, będącymi w sprzeczności z zasadami obowiązującymi w szkole czy społeczeństwie.

Drugie wyzwanie to stworzenie reguł życia szkolnego i dyskusja o normach społecznych w kontekście „wzajemnego szacunku i zaufania”. Realizacja zadań wychowawczych szkoły powiedzie się tylko wówczas, gdy równoległe przedmiotem zabiegów pedagogów będzie budowanie właściwych relacji z wychowankami.

Respektowane są normy społeczne

Działania szkoły lub placówki zapewniają uczniom bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne, a relacje między wszystkimi członkami społeczności szkolnej są oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu. Uczniowie współpracują ze sobą w realizacji przedsięwzięć będących wynikiem działań samorządu uczniowskiego. Zasady postępowania i współżycia w szkole lub placówce są uzgodnione i przestrzegane przez uczniów, pracowników szkoły i rodziców.

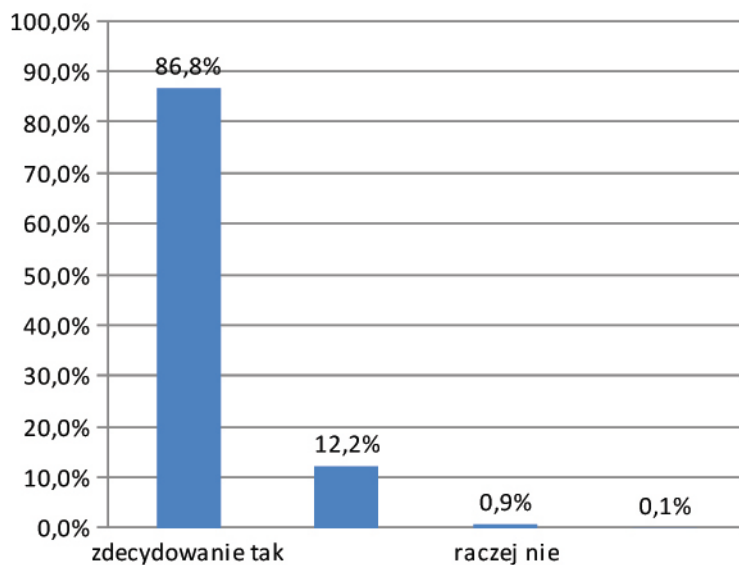
W szkole lub placówce, wspólnie z uczniami i rodzicami, analizuje się podejmowane działania wychowawcze, w tym mające na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań. Ocenia się ich skuteczność oraz, w razie potrzeb, modyfikuje.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

Jednym z podstawowych warunków prawidłowego procesu uczenia się jest poczucie bezpieczeństwa, sensu i rozumienia oraz akceptacji tego, co się dzieje wokół nas. Aktywność intelektualna nierozzerwalnie wiąże się z psychicznym dobrostanem, dlatego tak ważne jest, aby instytucje zajmujące się aktywnością intelektualną dbały również o klimat, w jakim ta aktywność zachodzi. Równie istotne staje się uczenie szacunku dla innych i kształtowanie postawy dialogu, rozumianego nie tylko jako prezentowanie swoich argumentów, ale także jako umiejętność wysłuchania i pochylenia się nad argumentami drugiej strony. Wymaganie to jest ważne dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, angażowania obywateli w konstruowanie demokratycznego ładu społecznego i przestrzegania ustaleń. Po wtóre – rzecz oczywista, ale jak wynika z dotychczasowych badań ewaluacyjnych wcale nie powszechna – nauczyciel wychowuje własnym przykładem. Wychowanie zatem polega także na kształtowaniu właściwych postaw nie tylko wśród uczniów, ale także pracy dorosłych nad ich zachowaniami czy postawą, będącymi w sprzeczności z zasadami obowiązującymi w szkole czy społeczeństwie.

Drugie wyzwanie to stworzenie reguły życia szkolnego i dyskusja o normach społecznych w kontekście „wzajemnego szacunku i zaufania”. Realizacja zadań wychowawczych szkoły powiedzie się tylko wówczas, gdy równolegle przedmiotem zabiegów pedagogów będzie budowanie właściwych relacji z wychowankami.

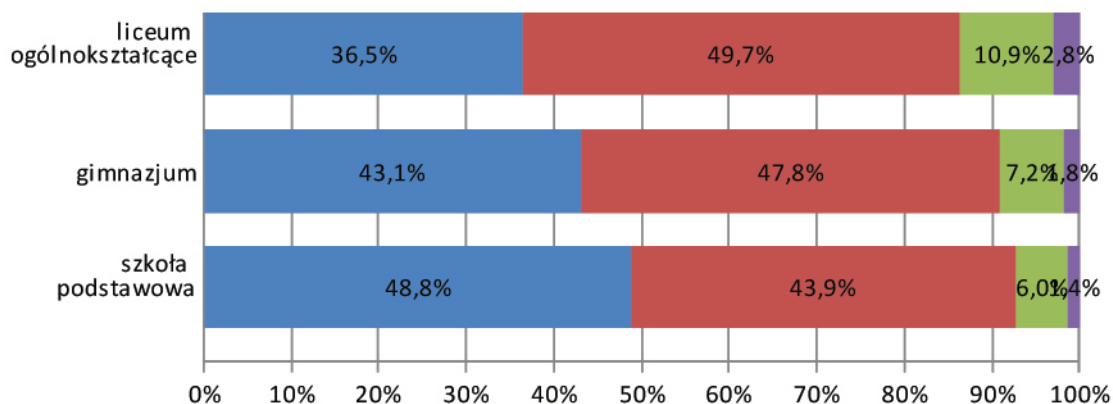
Nauczyciel poprzez osobisty przykład, kształtuje pożądane społecznie postawy.

Odpowiedzi wizytatorów wszystkich szkół na pytanie, czy nauczyciel poprzez osobisty przykład, kształtuje pożądane społecznie postawy. Źródło: Arkusz obserwacji zajęć. n=5207.

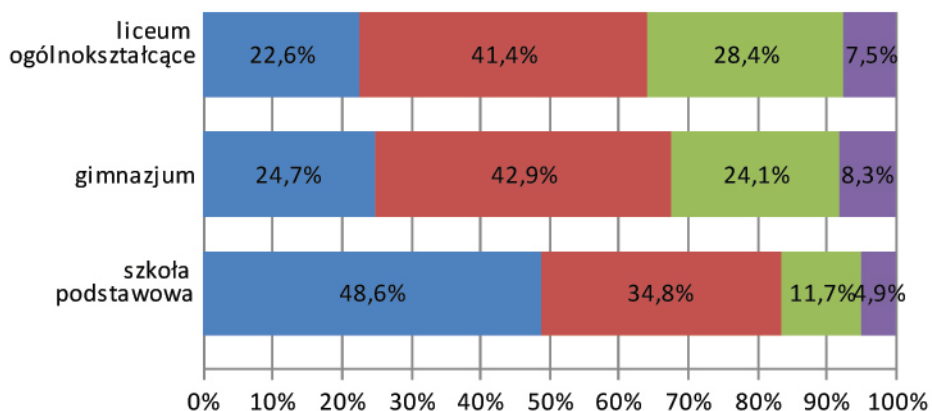
Mam wpływ na to, jakich zachowań oczekuje się od mojego dziecka w szkole. Odpowiedzi rodziców

- zdecydowanie się nie zgadzam
- raczej się nie zgadzam
- raczej się zgadzam
- zdecydowanie się zgadzam

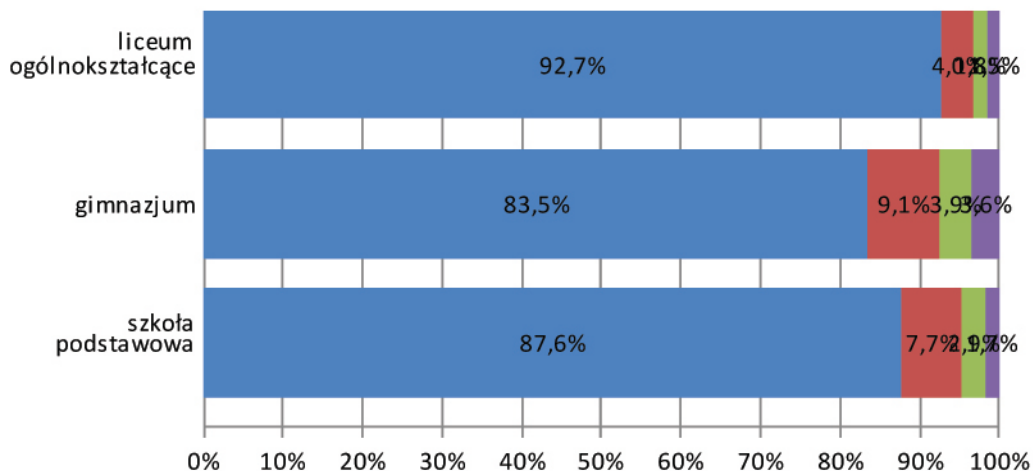
Odpowiedzi rodziców uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie, czy mają wpływ na to, jakich zachowań oczekuje się od mojego dziecka w szkole. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla rodziców. Liczba odpowiedzi (kolejno): n=22004, n=18139, n=3946.

Mam wpływ na to, jakie zasady zachowania obowiązują w mojej szkole. Odpowiedzi uczniów

- zdecydowanie nie
- raczej nie
- raczej tak
- zdecydowanie tak

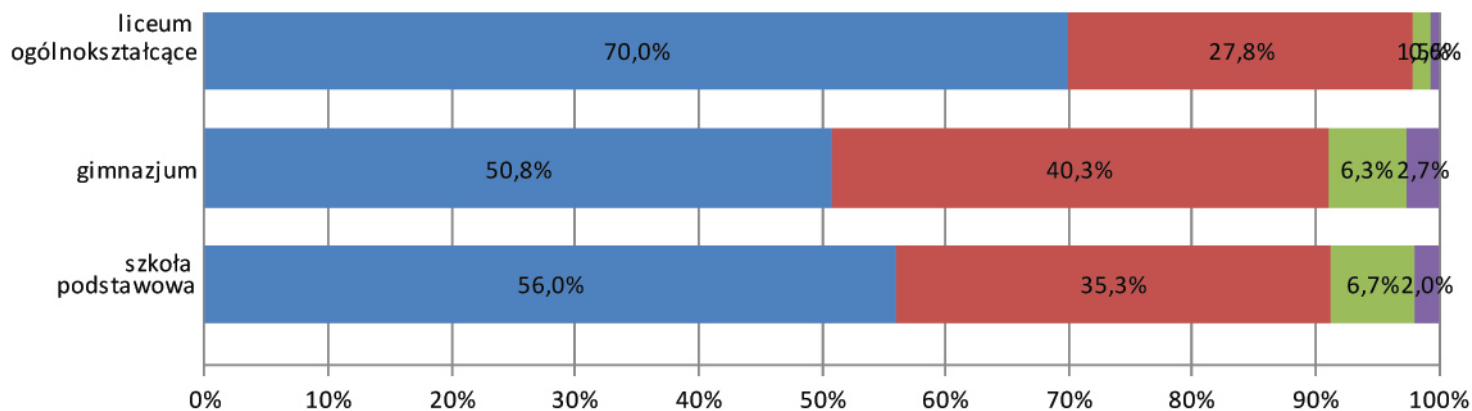
Odpowiedzi uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie, czy mają wpływ na to, jakie zasady zachowania obowiązują w ich szkole. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi (kolejno): n=14536, n=15421, n=4479.

4 razy lub więcej
2-3 razy
raz
ani raz

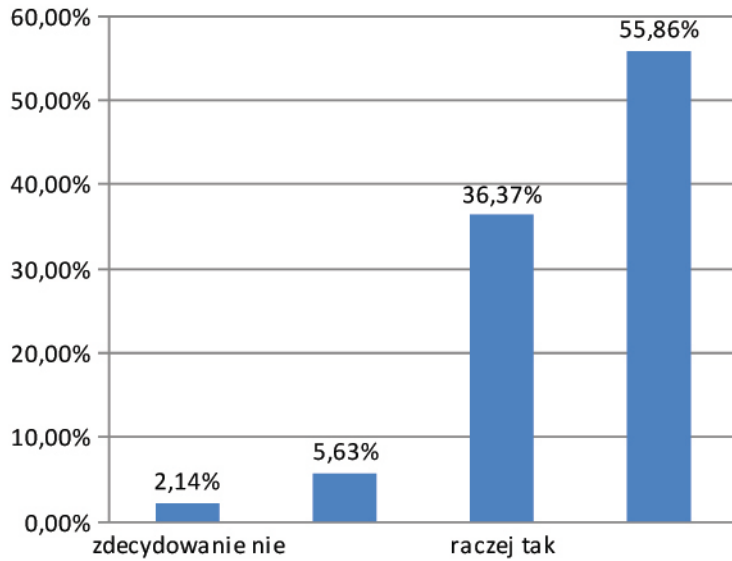
Odpowiedzi uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie, czy Inni uczniowie obrażali Cię za pomocą Internetu lub telefonów komórkowych. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi (kolejno): n=14505, n=15579, n=4495.

Na przerwach czuję się bezpiecznie.

zdecydowanie nie
raczej nie
raczej tak
zdecydowanie tak

Odpowiedzi uczniów szkół podstawowych, gimnazjów, liceów ogólnokształcących na pytanie, czy czujesz się na przerwach bezpiecznie. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi (kolejno): n=14561, n=15440, n=4485.

Odpowiedzi uczniów wszystkich badanych szkół na pytanie:
na przerwach czuję się bezpiecznie. Źródło: Kwestionariusz
ankiety dla uczniów "Moja szkoła", n=58787.
Zakres czasowy: 1.09.2013-12.03.2014

Wymaganie 6

Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, uwzględniając ich indywidualną sytuację.

Powszechnie uważa się, że kultura organizacyjna, w której kultywuje się duże oczekiwania wobec wszystkich, a nie tylko najzdolniejszych uczniów, służy procesowi uczenia się. Ten element pracy szkoły znajduje odzwierciedlenie w wymaganiu, podkreślającym znaczenie wspomagania rozwoju uczniów uwzględniającego ich indywidualną sytuację, wyrównywania szans edukacyjnych i stwarzania wszystkim możliwości korzystania z osiągnięć rozwoju społecznego i gospodarczego.

Idea wyrównywania szans po to, aby ludzie mogli osiągać ważne dla nich cele życiowe i cieszyć się równością uwarunkowań, co oznacza równość pod względem podstawowych warunków życia, to oczywiście zbyt trudne zadanie, aby mogła temu podołać tylko szkoła. Sytuacja nierówności jest skutkiem działań potężnych mechanizmów społecznych i to w społeczeństwie należy jej zapobiegać.

Szkoła może jednak podejmować różnorodne działania, dostosowane do specyfiki i potrzeb środowiska. Ważne jest swego rodzaju mentalne przygotowanie nauczycieli i innych osób, ponieważ nierówności społeczne decydują o poziomie życia całych społeczeństw – tam, gdzie są one mniejsze, żyje się lepiej. Spójność społeczna i solidarność w dużym stopniu decydują o możliwości rozwoju cywilizacyjnego.

Co mieści się w wymaganiu?

Rozpoznanie potrzeb każdego ucznia i ustalenie w dialogu z nim i/lub jego opiekunami celów rozwojowych w krótszej i dłuższej perspektywie.

W pracy nauczyciela i wychowawcy uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb rozwojowych uczniów, w tym także ustalanie aktualnej hierarchii tych potrzeb u wychowanka (np. okresowego priorytetu potrzeb emocjonalnych).

Różnicowanie celów zajęć, metod uczenia się / nauczania, zadań itp. w taki sposób, aby każdy z uczniów mógł dokonywać postępów na miarę swoich możliwości.

Tworzenie warunków do rozwoju talentów, budzenia zainteresowań i kultywowania pasji.

Tworzenie warunków do wyrównywania braków i zaległości; pomoc w specyficznych trudnościach w nauce.

Prowadzenie zajęć rewalidacyjnych.

Współpraca z placówkami poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego.

Troska o ucznia i pośrednio o jego rodzinę w sytuacji, gdy środowisko domowe dziecka nie zapewnia mu dostatecznego wsparcia emocjonalnego i intelektualnego.

Przeciwdziałanie formom wykluczenia z uwagi na status społeczny i ekonomiczny, specyficznym dla grup dziecięcych i młodzieżowych.

Uwrażliwianie członków społeczności szkolnej w zakresie rozpoznawania rozmaitych zachowań dyskryminujących.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Współczesna szkoła w Polsce proponuje wiele form zajęć o charakterze wyrównawczym /o ich niskiej skuteczności świadczą opublikowane niedawno badania Johna Hattiego/, ostatnio nacisk kładzie się także na pracę z uczniem zdolnym. Doświadczenia zebrane w związku z tym powinny okazać się zapewne przydatne w pracy nad rozwijaniem uzdolnień z każdym dzieckiem, nie tylko szczególnie utalentowanym. Tu dochodzimy do problemów, w których rozwiązywaniu nauczyciele i wychowawcy nie mają tymczasem większej praktyki.

Trzy poniżej opisane wyzwania dotyczą kolejno: postaw i przekonań nauczycieli, sposobu prowadzenia lekcji oraz programu wychowawczego szkoły.

Pierwsze wyzwanie dotyczy realizacji rozmaitych programów ukrytych. Polegają one na przyjmowanych na poły tylko świadomie przekonaniach, dotyczących istnienia nieprzekraczalnych barier rozwojowych u tych czy innych uczniów. Przykładami może być zjawisko "skamienienia oczekiwań" wobec wychowanka lub stereotypy dotyczące płci.

W pierwszym wypadku nauczyciel nie dostrzega dokonywanych postępów albo przypisuje im niezależne od wysiłków ucznia przyczyny, ponieważ z góry założył, co może, a czego nie może dane dziecko. Należy zwrócić przy tym uwagę, że takie myślenie może wyrazić się zarówno w niechętnym traktowaniu dziecka jako "beztalencia", jak i w życzliwym obniżaniu wymagań, wynikającym ze złe pojętej troski o dobre samopoczucie ucznia.

W drugim wypadku przypisuje się płci pewne specyficzne umiejętności i wówczas te właśnie kosztem innych się wspiera - kultywuje się np. stereotyp większych zdolności matematycznych u chłopców, a większej wrażliwości na sztuki piękne u dziewcząt.

W obu przykładach mamy do czynienia z rodzajem samospełniającego się proroctwa - uczeń, któremu przypisano w zespole nauczycieli pewne cechy i adekwatnie od tej pory traktowano, staje się rzeczywiście tym, kogo sobie wyobraziliśmy. Wyzwaniem jest tu zatem wrażliwość na programy ukryte, badanie ich i systematyczne odrzucenie ich jako uprzedzeń.

Drugim ważkim wyzwaniem, tyleż dawno formułowanym, co wciąż aktualnym, jest odejście od planowania lekcji w perspektywie klasy i przejście do planowania jej w perspektywie poszczególnych uczniów. Ani ograniczenia czasowe, ani wymagania zawarte podstawie programowej nie mogą być usprawiedliwieniem dla braku indywidualizacji. Przeciwnie właśnie rzetelna realizacja podstawy programowej z uwzględnieniem wymagań ogólnych i zalecanych sposobów realizacji oraz imperatyw efektywnego wykorzystania pobytu w szkole przez każdego ucznia powinien popychać nas do takiego zorganizowania procesu kształcenia podczas lekcji, aby dzieci uczyły się wspólnie, a zarazem każde z nich realizowało z sukcesem indywidualny cel.

Trzecim wyzwaniem wydaje się dostosowana do wieku ucznia refleksja emancypacyjna. Należy ją rozumieć jako dążenie do poznania ograniczeń, którym się podlega (ich źródeł i mechanizmów). Kolejnym krokiem jest ich realistyczna i zgodna z wyznawanymi wartościami ocena, a potem zaplanowane zmiany (jeśli podmiot uzna ją za konieczną) i podjęcie wysiłku jej dokonania. Tworzenie sytuacji wychowawczych, które pozwoliłyby uczniom doświadczać siebie jako twórców własnego projektu życiowego jawi się jako ostatnie z trzech wielkich wyzwań, jakie przed szkołą stawia omawiane wymaganie.

Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji

W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.

Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.

Szkoła lub placówka współpracuje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.

W szkole lub placówce są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły lub placówki.

W szkole lub placówce są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacji w odniesieniu do każdego ucznia.

W opinii rodziców i uczniów wsparcie otrzymywane w szkole lub placówce odpowiada ich potrzebom.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

Jak wielu nauczycieli podejmuje w szkole działania antydyskryminacyjne?

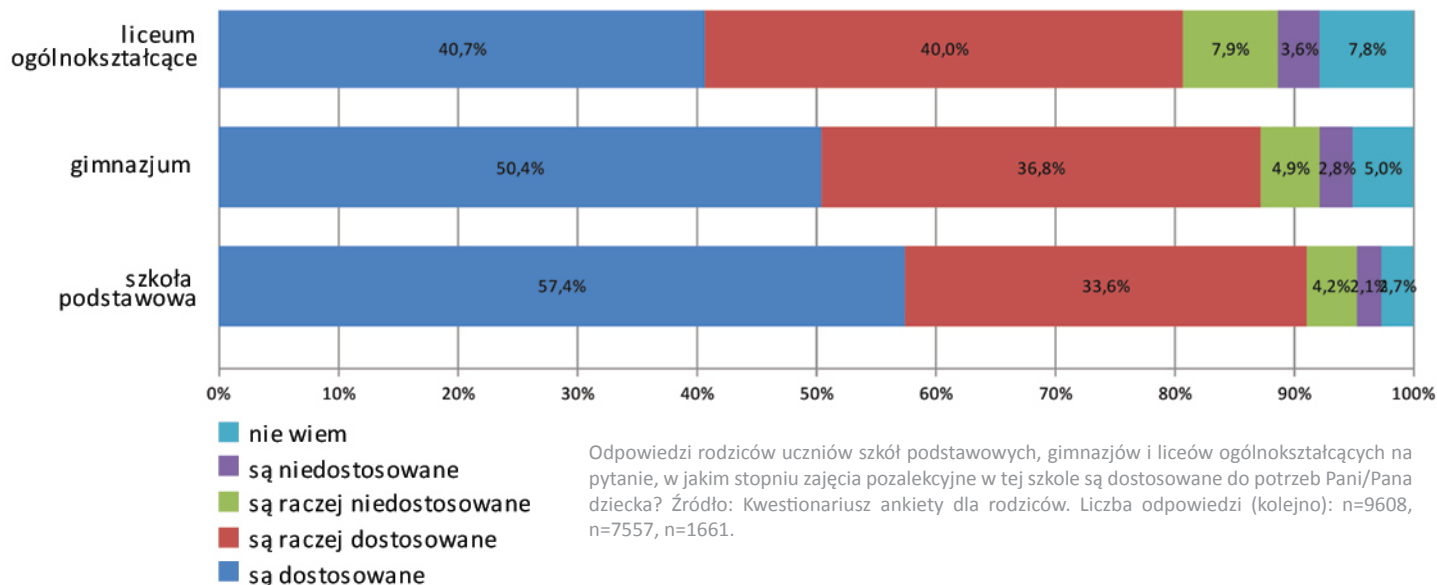
Na ile oferta zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w szkole jest dostosowana do potrzeb każdego ucznia?

Czy w tym i poprzednim roku szkolnym podejmował/a Pan/i działania antydyskryminacyjne uwzględniające następujące przesłanki?

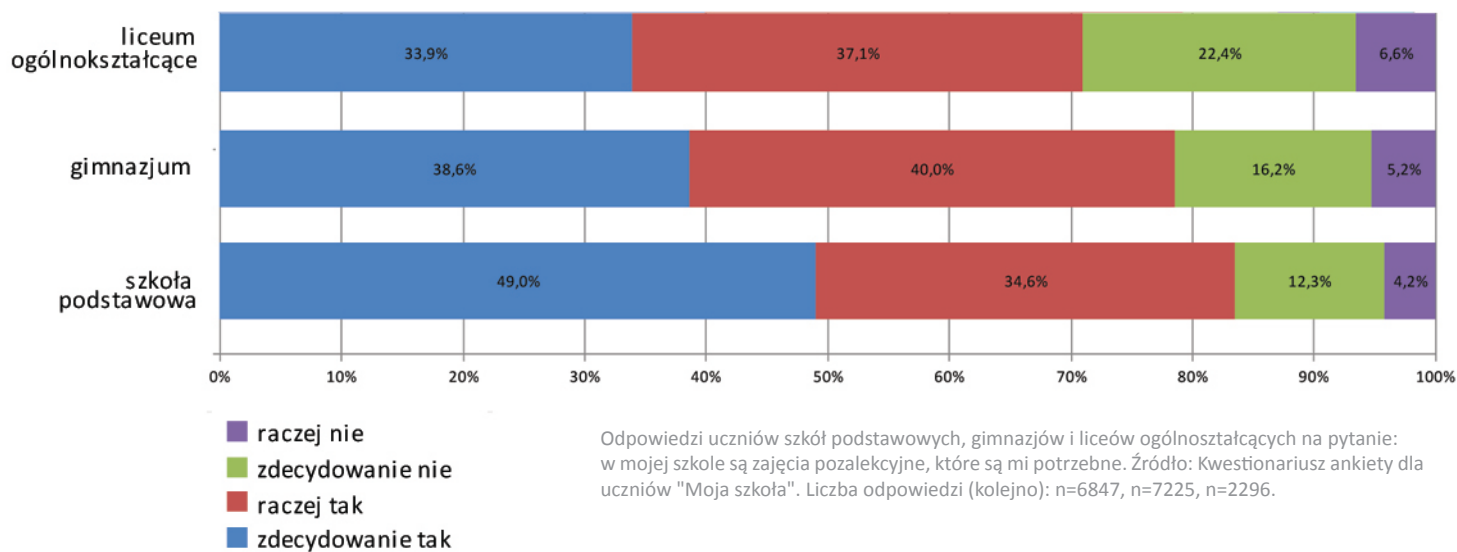
Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	pleć (20417)		703	6612
2	kolor skóry/ rasa (20418)		611	6704
3	pochodzenie etniczne/narodowe (20419)		648	6667
4	pochodzenie społeczne (20420)		749	6566
5	religia (20421)		693	6622
6	poglądy polityczne (20422)		279	7036
7	status ekonomiczny (20423)		987	6328
8	niepełnosprawność/ stan zdrowia (20424)		1059	6256
9	wiek (20425)		693	6622
10	orientacja seksualna (20426)		332	6983
11	inne, jakie? (20427)		307	7008
12	nie prowadziłem/am takich działań. (20428)		231	7084
		0% 50% 100%		

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, czy w tym i poprzednim roku szkolnym podejmował/a Pan/i działania antydyskryminacyjne uwzględniające następujące przesłanki? Proszę wybrać z poniższych. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi: n=7315.

W jakim stopniu zajęcia pozalekcyjne w tej szkole są dostosowane do potrzeb Pani/Pana dziecka? Odpowiedzi rodziców

W mojej szkole są zajęcia pozalekcyjne, które są mi potrzebne. Odpowiedzi uczniów

Wymaganie 7

Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych

O sukcesie współczesnych społeczeństw decyduje także zdolność do współpracy. Szkoła to jedno z najważniejszych miejsc, aby współpracy się uczyć i ją modelować. Uczniowie i nauczyciele powinni być przyzwyczajani do zespołowego wykorzystywania informacji, planowania, rozumienia różnych punktów widzenia i działania zespołowego. Znaczenie takich działań szkoły podkreśla wymaganie mówiące o konieczności współpracy w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych. Należy walczyć z osamotnieniem nauczycieli – nauczanie uczniów jest wspólnym działaniem, uczenie się zachodzi dzięki interakcji z innymi, jest działaniem społecznym. Profesjonalizm nauczyciela nie może być dłużej uważany za zindywidualizowany zestaw kompetencji – zdolność i gotowość do uczenia się od innych oraz uczenia innych jest być może najważniejszym aspektem pracy nauczyciela. Wymaganie to odzwierciedla przekonanie, że we współczesnym świecie ważna jest zdolność do kreatywnej współpracy i samzarządzania. Aby uczyć współpracy, nauczyciele sami muszą współpracować.

Co mieści się w wymaganiu?

Organizacja procesów edukacyjnych, planowanie, realizacja we współpracy, wspólne ustalenia.

Uczenie się od siebie - rozwiązywanie problemów, doskonalenie metod, wzajemnie wsparcie, analizowanie swojej pracy i dzielenie się doświadczeniem.

Postrzeganie uczenia się i nauczania jako procesów interdyscyplinarnych.

Współpraca nauczycieli jako widoczny wzorzec współpracy dla uczniów, zarówno w perspektywie uczenia się współpracy, jak i uczenia się przez całe życie.

Uczenie się jako proces, który następuje podczas wymiany doświadczeń w grupie.

Umiejętność współpracy i elastyczność jako istotne kompetencje współczesnego rynku pracy.

Nauczyciele często pracują w pojedynkę, są fachowcami w swoich przedmiotach. Zdarza się więc, że w wyniku tak realizowanego indywidualizmu w nauczaniu brakuje wspólnych wartości, oczekiwanych postaw i przełożenia tego na konkretne działania w procesie uczenia się. Wyzwaniem w tym kontekście staje się wspólna dyskusja nad rozumieniem roli nauczyciela, filozofią dobrego nauczania i planowanie pracy na tych fundamentach. Akcent kładziony jest na fachową wiedzę przedmiotową, co wspiera przedmiotowy program nauczania. Silnie zindywidualizowano pracę dydaktyczną, w wielu szkołach istniejący model można określić jako system mistrzowski, w który nie jest wpisane dzielenie się doświadczeniem, ale raczej polityka zamkniętych drzwi klas. Zakładana w wymaganiu współpraca nie tylko stoi w opozycji do takiego modelu, ale wręcz nakłada na grono pedagogiczne obowiązek wewnętrznego doskonalenia opartego na wymianie doświadczeń i wdrażaniu zmian w warsztacie nauczycielskim, które wynikają z uczenia się od siebie. Mistrz w rozumieniu wymagania to nauczyciel, który uczy się, podążając za swoim uczniem, poszukuje we współpracy z innymi nauczycielami takich rozwiązań, które uczynią skuteczną jego pracę z uczniem. Właściwie rozumiana współpraca nauczycielska zawsze wspiera proces uczenia się uczniów. Jeśli nauczyciele nie widzą wartości we współpracy, traktują je jako działanie fasadowe. Mówią o bezradności, ale nie pomagają sobie, ponieważ brakuje wzorców współpracy. Rozwiązywanie problemów ma charakter incydentalny a nie procesowy, systemowy. Wyzwaniem staje się zmiana przyzwyczajień, związanych z obowiązującym czasem pracy nauczycieli – bywa tak, że każde działanie poza prowadzoną lekcją, jej przygotowaniem i sprawdzeniem prac, traktuje się jako nadobowiązkowe.

Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych

Nauczyciele, w tym nauczyciele pracujący w jednym oddziale, współpracują ze sobą w planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu procesów edukacyjnych. Wprowadzanie zmian dotyczących przebiegu procesów edukacyjnych (planowanie, organizacja, realizacja, analiza i doskonalenie) następuje w wyniku ustaleń między nauczycielami.

Nauczyciele wspólnie rozwiązują problemy, doskonalą metody i formy współpracy. Nauczyciele pomagają sobie nawzajem w ewaluacji i doskonaleniu własnej pracy.

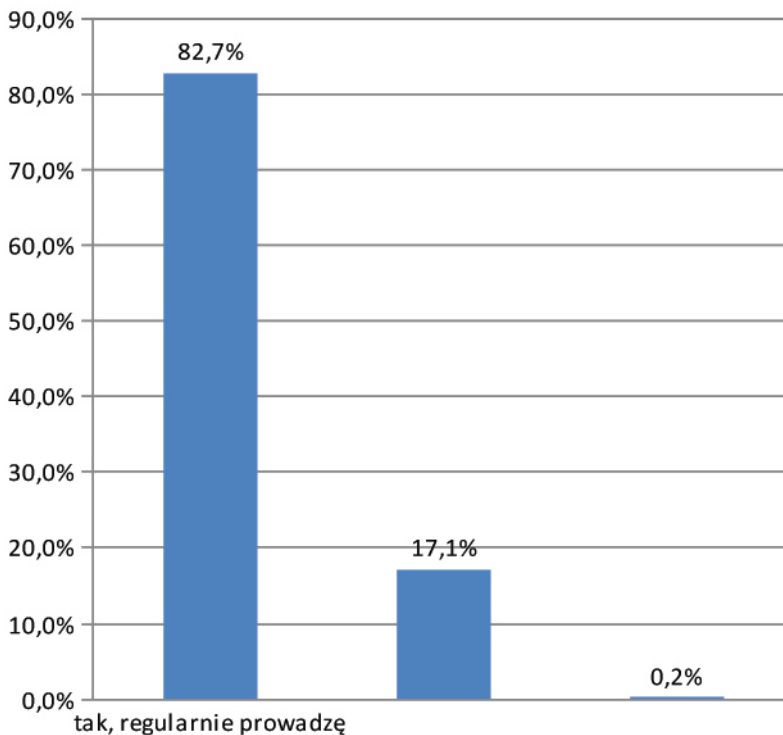
Uzasadnienie wyboru wykresów.

Jak wielu nauczycieli korzysta z pomocy innych w prowadzeniu ewaluacji własnej pracy?

Czy pomoc innych nauczycieli jest przydatna?

Jakie problemy nauczyciele wspólnie rozwiązują?

Czy zmiany procesu edukacyjnego wprowadzane są przez pojedynczych nauczycieli czy przez zespoły?

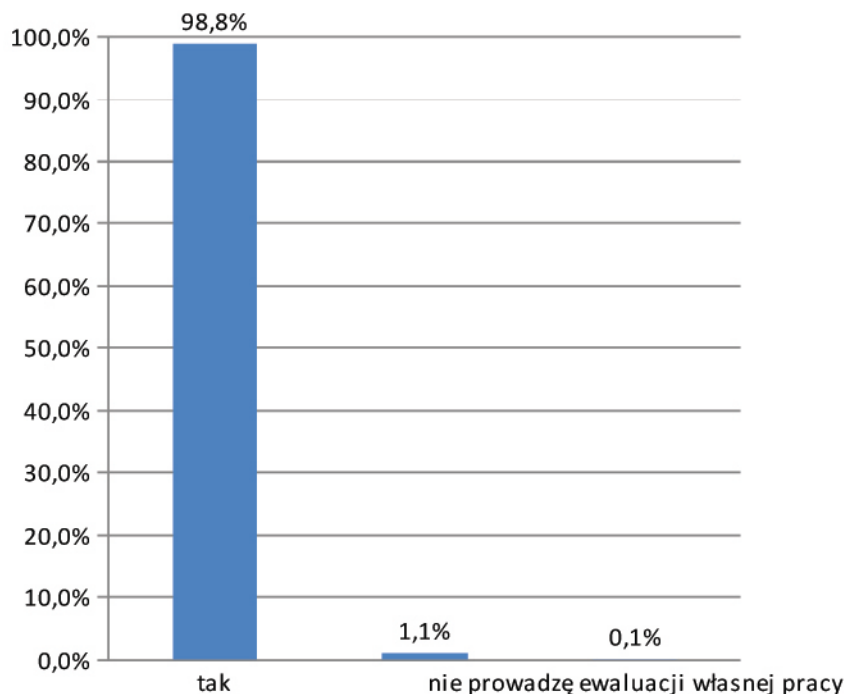
Czy prowadzi Pan/i ewaluację własnej pracy?

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, czy prowadzi Pan/i ewaluację własnej pracy? Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi n=6508.

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	przedmiotowy lub międzyprzedmiotowy (18864)		1204	5310
2	wychowawczy i profilaktyczny (18865)		948	5566
3	ds. zarządzania szkołą (planowanie i organizacja działalności szkoły) (18866)		258	6256
4	szkoleniowy (doskonalenie zawodowe nauczycieli) (18867)		363	6151
5	organizacja imprez dla uczniów, rodziców lub nauczycieli (18868)		1008	5506
6	zespół nauczycieli oddziału (18869)		851	5663
7	ds. ewaluacji wewnętrznej (18870)		744	5770
8	inne, jakie? (18871)		421	6093
9	nie uczestniczę (18872)		8	6506
10	zespół ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej (18873)		690	5824
		0% 50% 100%		

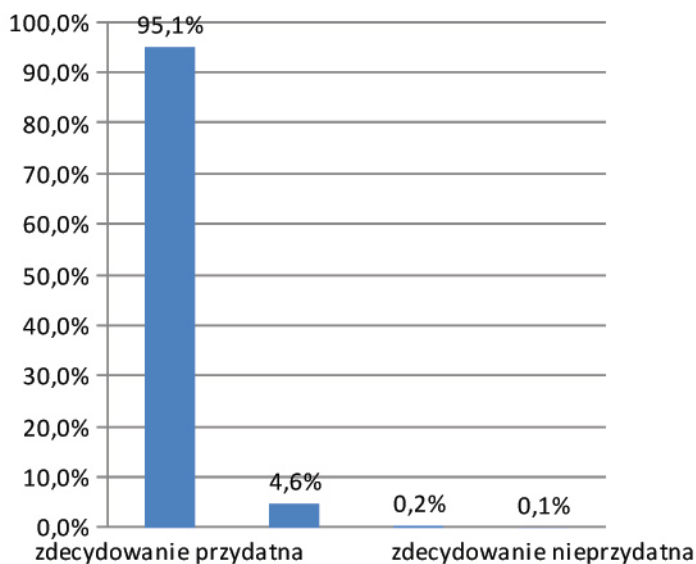
Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, W pracę jakich zespołów jest Pan/i zaangażowany/a? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi n=6514.

Czy prowadząc ewaluację własnej pracy współpracuje Pan/i z innymi nauczycielami? Odpowiedzi nauczycieli

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, czy prowadząc ewaluację własnej pracy współpracuje Pan/i z innymi nauczycielami?
Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli.
Liczba odpowiedzi n=6508.

Jak Pan/i ocenia tę współpracę? Odpowiedzi nauczycieli

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, jak Pan/i ocenia tę współpracę? (Czy prowadząc ewaluację własnej pracy współpracuje Pan/i z innymi nauczycielami?).
Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli.
Liczba odpowiedzi n=6232

Wymaganie 8

Promowana jest wartość edukacji

Priorytetem szkoły funkcjonującej w społeczeństwie wiedzy jest propagowanie uczenia się przez całe życie i uświadamianie, że nie kończy się ono wraz z opuszczeniem murów szkolnych, ale będzie trwać przez całe dorosłe życie. To jest komunikat pozytywny, dający nadzieję na ciągły rozwój oraz kreowanie szans zawodowych i życiowych. W szkole musimy skutecznie promować wartość edukacji tak aby uczniowie odczuwali, że uczenie się jest pasjonujące, aby wiedzieli, jak się uczyć, aby było to przyjemne i efektywne.

Wymaganie to próbuje przeciwdziałać zauważalnej pasywności dorosłych w obszarze uczenia się przez całe życie i doskonalenia zawodowego. Dzisiejsza rzeczywistość żąda od obywateli ciągłego doszkalania i uczenia się, a nawyk ten i umiejętności muszą zostać wykształcone podczas edukacji szkolnej.

Co mieści się w wymaganii?

Budowanie klimatu uczenia się i definiowanie, co rozumiemy pod tym hasłem.

W kontekście promowania wartości edukacji: obserwowanie losów absolwentów, a także ukazywanie ich drogi uczenia się w szkole i dalej, poza nią. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, na ile postawa uczenia się przez całe życie kształtowana jest w szkole i jak to wpływa na absolwentów i ich losy.

Działania dla środowiska: spotkania dla społeczności lokalnej w perspektywie dyskusji o edukacji, ale także szeroko rozumianych działań oświatowych /kluby dyskusyjne, szkolenia dla rodziców/.

Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności dziadków, rodziców w kształceniu uczniów i odwrotnie.

Prezentowanie wytworów uczniów – zwłaszcza takich, które pokazują rozwój uczniów, etapy nabywania wiedzy i umiejętności.

Promowanie wartości uczenia się przez całe życie. W kontekście szkoły może się to wyrażać poprzez wzajemne uczenie się od siebie, w co powinni być zaangażowani także rodzice i dziadkowie. Ważne, aby taką postawę kształtowali nauczyciele na własnym przykładzie – pokazywali, w jakim stopniu ich praca to uczenie się od innych. W tym kontekście nauczyciel jawi się jako wsparcie w procesie uczenia się jako osoba promująca ten proces.

Podkreślanie wagi błędów, niepowodzeń, niewiedzy w uczeniu się.

Rozmawianie o uczeniu się jako procesie – nie etapach, zamykanych ocenami szkolnymi.

Ukazywanie człowieka i wspólnoty ludzkiej jako uczących się przez całe życie i od siebie nawzajem.

Świętowanie sukcesów, zapewnienie każdemu uczniowi możliwości sukcesu.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Uczenie się jest wpisane w nasze przetrwanie. Jest to podstawowa kompetencja w naszym świecie. Doświadczenie szkolne uczniów prowadzi ich jednak często do negowania wartości uczenia się – podkreślają zarówno bezcelowość jak i brak zainteresowania. Tradycyjny sposób przekazywania wiedzy, a nie aktywizujący uczniów, problemowy sposób uczenia, odpowiedzialne są często za takie postawy.

W przestrzeni szkoły i jej środowiska rzadko dyskutujemy o wartościach, stąd też trudność z przeniesieniem doświadczenia uczenia się i nauczania na język wartości. Podobna trudność uwidacznia się w kontekście innego, problematycznego wymagania: „Szkoła ma koncepcję pracy.” W dyskursie społecznym nie porusza się tematów związanych z wartością edukacji inaczej jak w perspektywie rozliczalności – szkoły ocenia się przez pryzmat wyników, miejsc w rankingach.

Widocznym wyzwaniem staje się także dostrzeganie i świętowanie postępów uczniowskich, nie tych oczywistych, ale tych szczególnie trudnych do osiągnięcia. Poszukiwanie nowych sposobów cieszenia się z sukcesów, wspólnotowy aspekt takich działań, stają się istotną przeciwwagą dla panującej w szkole rywalizacji i konkurencji. Świętowanie w opozycji do nagradzania jedynie najlepszych, odwróci uwagę uczniów od kolekcjonowania stopni i nakieruje ją na proces uczenia się i wynikające z niego korzyści.

Promowana jest wartość edukacji

W szkole lub placówce prowadzi się działania kształtujące pozytywny klimat sprzyjający uczeniu się. W szkole lub placówce prowadzi się działania kształtujące postawę uczenia się przez całe życie.

Szkoła lub placówka wykorzystuje informacje o losach absolwentów do promowania wartości edukacji. Działania realizowane przez szkołę lub placówkę promują wartość edukacji w społeczności lokalnej.

wybór wykresów

zakres czasowy: 1.09.2013-4.03.2014

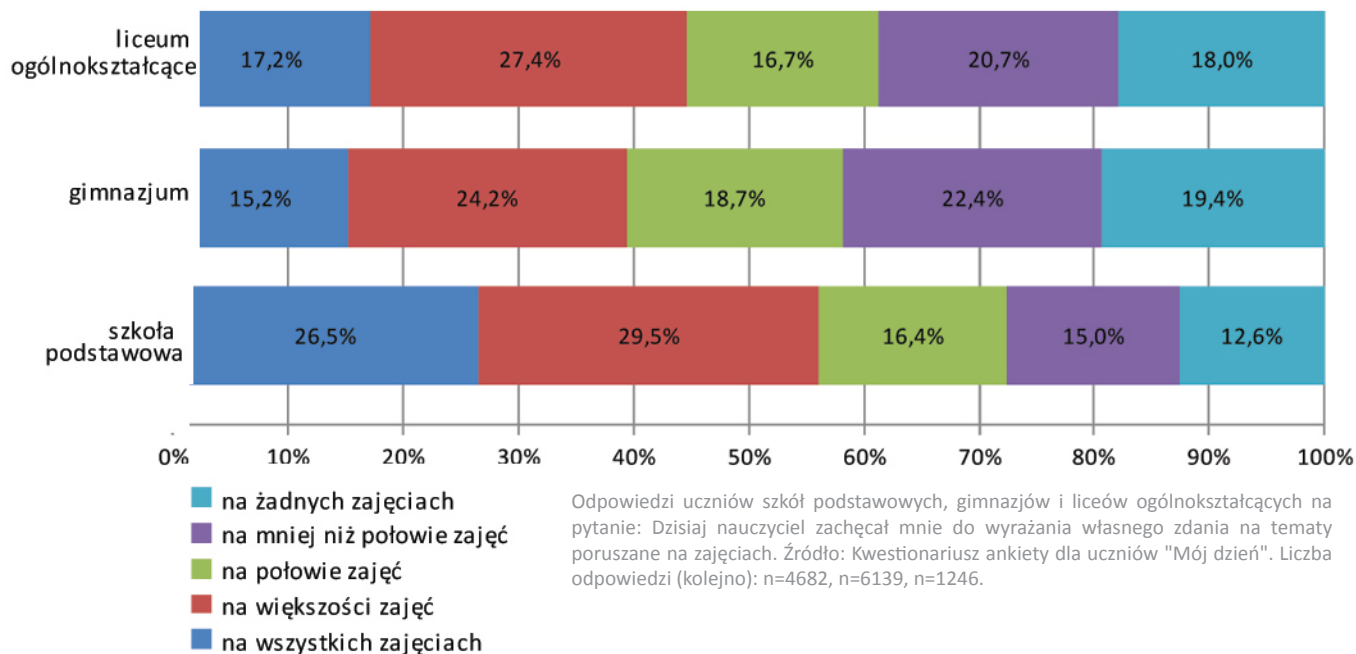
Uzasadnienie wyboru wykresów.

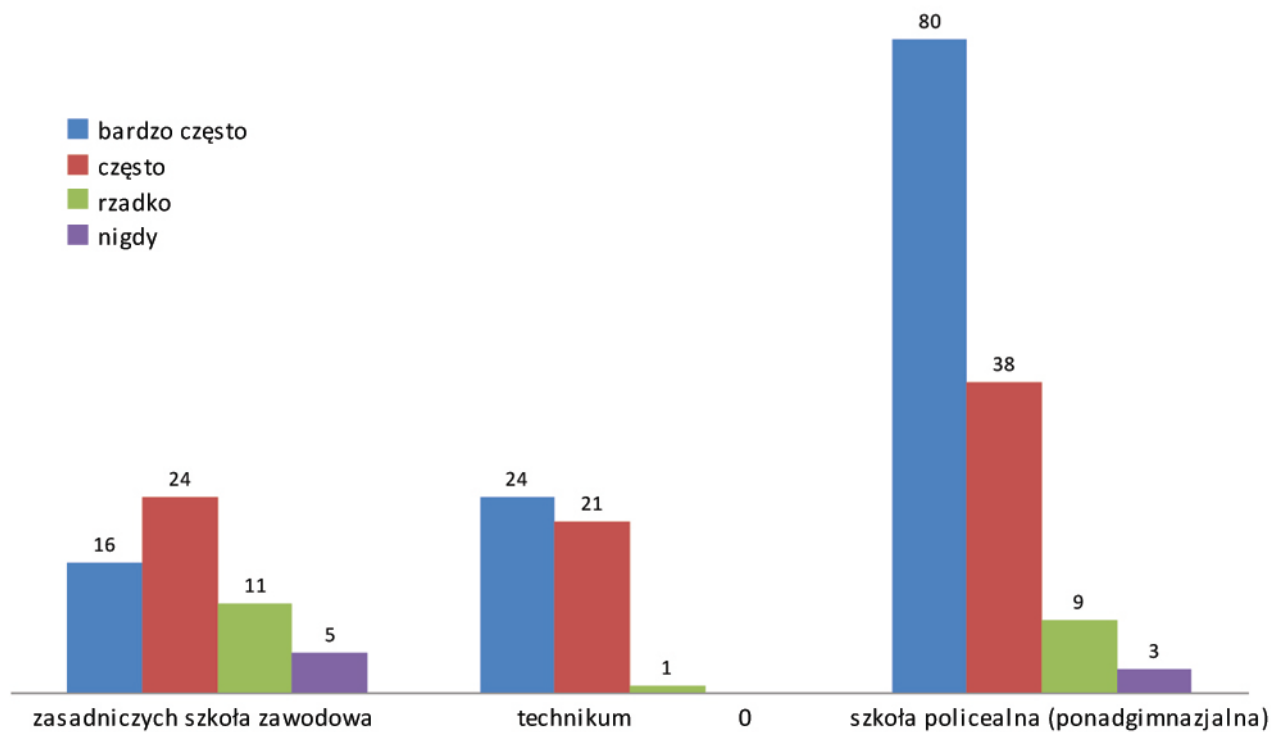
W szkole musimy skutecznie promować wartość edukacji tak aby uczniowie odczuwali, że uczenie się jest pasjonujące, aby wiedzieli, jak się uczyć, aby było to przyjemne i efektywne.

Priorytetem szkoły funkcjonującej w społeczeństwie wiedzy jest propagowanie uczenia się przez całe życie i uświadamianie, że nie kończy się ono wraz z opuszczeniem murów szkolnych, ale będzie trwać przez całe dorosłe życie

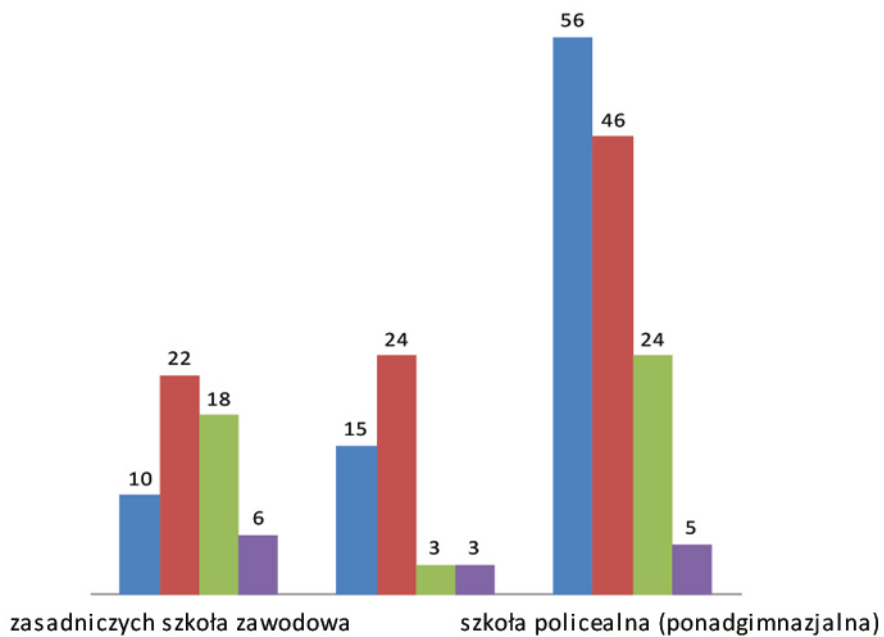
Jakie działania prowadzi szkoła, by kształtować pozytywny klimat dla uczenia się wśród uczniów?

Dzisiaj nauczyciel zachęcał mnie do wyrażania własnego zdania na tematy poruszane na zajęciach. Odpowiedzi uczniów

Odpowiedzi uczniów zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych (ponadgimnazjalnych) na pytania: nauczyciele mówią Ci, że uczenie się jest ważne i trwa przez całe życie. Odpowiedzi uczniów. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi (kolejno): n=56, n=46, n=130.

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Odpowiedzi uczniów zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych (ponadgimnazjalnych) na pytania: w mojej szkole uczą się zarówno nauczyciele jak i uczniowie. Odpowiedzi uczniów. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi (kolejno): n=56, n=45, n=131.

Wymaganie 9

Rodzice są partnerami szkoły lub placówki

Prowadzenie skutecznych działań edukacyjnych i wychowawczych wymaga współdziałania szkoły (nauczycieli) i rodziców. Ważną rolę odgrywają tu partnerskie relacje, których budowanie wymaga ze strony szkoły tworzenia możliwości do kontaktowania się rodziców z nauczycielami i osobami odpowiedzialnymi za kierowanie szkołą. W efektywnych szkołach tworzy się partnerstwo z rodzicami nie tylko dla ich obecności podczas szkolnych świąt i wydarzeń, ale przede wszystkim dla ich wsparcia uczenia się uczniów.

Wszystkie związane z tym tematem badania dowodzą, że o sukcesie edukacyjnym uczniów w dużym stopniu decyduje wsparcie otrzymywane w domu rodzinnym. Zaangażowanie rodziców w proces edukacyjny pozytywnie wpływa na osiągnięcia uczniów, dlatego dobre szkoły zachęcają do udziału rodziców w tym procesie, a nawet go żądają. Partnerstwo powinno zakładać angażowanie rodziców w proces podejmowania decyzji dotyczących istotnych aspektów pracy szkoły. Znaczenie takich działań podkreśla wymaganie zachęcające do partnerskich relacji szkoły z rodzicami.

Co mieści się w wymaganiu?

Rodzice są obecni w szkole od zawsze, ale zmienia się ich rola, charakter tej obecności. Dzisiaj rodzice powinni być aktywnie zaangażowani w procesy edukacyjno-wychowawcze i podejmowanie decyzji dotyczących tego, co się w szkole dzieje.

Oczekiwana jest współpraca z rodzicami rozumiana, jako współdecydowanie (więc też współodpowiedzialność) za to, co się dzieje w szkole. W centrum zainteresowania ewaluacji pozostaje to: jak szkoła stwarza przestrzeń do zaangażowania rodziców, jakie działania podejmuje, by dzielić się odpowiedzialnością i władzą.

Poddawać można w wątpliwość wiele istniejących w szkole modeli współpracy z rodzicami. Bez rzeczywistego, partnerskiego zaangażowania rodziców szkoła pozostaje odizolowaną instytucją, w której przechowywane są dzieci. Szkoła jest elementem życia społecznego i dlatego nie może być wyizolowana. Jako instytucja jest też odpowiedzialna za to, żeby budować relacje z rodzicami w imię dobra dzieci – niezależnie od tego, jacy oni są.

Obecnie w ewaluacji szkoły bardziej skupiają się na tym, jakie postawy przyjmują rodzice wobec szkoły, a nie na własnych działaniach. Rzeczywistość rozbija się o różne oczekiwania dotyczące zaangażowania rodziców. Czasem zakładany przez szkołę model całkowicie nie wpisuje się w potrzeby obu stron, ale na tyle silnie determinuje rzeczywistość, że brak przestrzeni na zadanie pytań o faktyczne możliwości i oczekiwania. Brak czasem – po obu stronach – empatii i pozytywnego nastawienia do rozmowy. Nie chodzi o to, by był jeden model zaangażowania i współpracy, ale by był on świadomie, w dialogu wypracowany przez szkołę i rodziców w danej placówce.

Rodzice są partnerami szkoły lub placówki

Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje opinie rodziców na temat swojej pracy. W szkole lub placówce współpracuje się z rodzicami na rzecz rozwoju ich dzieci. Rodzice współdecydują w sprawach szkoły lub placówki i uczestniczą w podejmowanych działaniach.

W szkole lub placówce są realizowane inicjatywy rodziców na rzecz rozwoju uczniów oraz szkoły lub placówki.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

Prowadzenie skutecznych działań edukacyjnych i wychowawczych wymaga współdziałania szkoły (nauczycieli) i rodziców.

Partnerstwo powinno zakładać angażowanie rodziców w proces podejmowania decyzji dotyczących istotnych aspektów pracy szkoły.

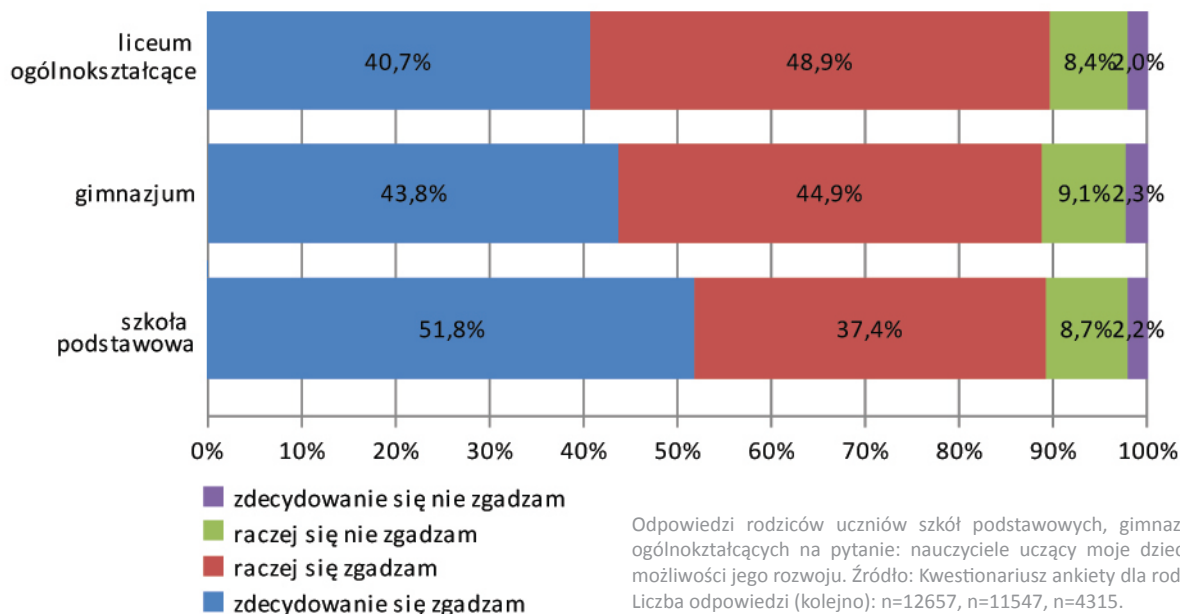
Wszystkie związane z tym tematem badania dowodzą, że o sukcesie edukacyjnym uczniów w dużym stopniu decyduje wsparcie otrzymywane w domu rodzinnym. Zaangażowanie rodziców w proces edukacyjny pozytywnie wpływa na osiągnięcia uczniów, dlatego dobre szkoły zachęcają do udziału rodziców w tym procesie, a nawet go żądają.

W jakich sprawach bierze Pan/i pod uwagę opinie rodziców przy planowaniu działań w szkole?
Statystyka odpowiedzi

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	realizacja klasowego programu wychowawczego (20742)		2036	7774
2	rozwiązywanie konfliktów (20743)		2579	7231
3	praca nad systemem oceniania (20744)		1204	8606
4	wybór tematyki zajęć (20745)		1304	8506
5	organizacji zajęć pozalekcyjnych i wycieczek (20746)		2578	7232
6	rodzice nie wyrażają swoich opinii (20747)		50	9760
7	nie mam możliwości brania pod uwagę opinii rodziców (20748)		45	9765
		0% 50% 100%		

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, w jakich sprawach bierze Pan/i pod uwagę opinie rodziców przy planowaniu działań w szkole?
 Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi, n=9810.

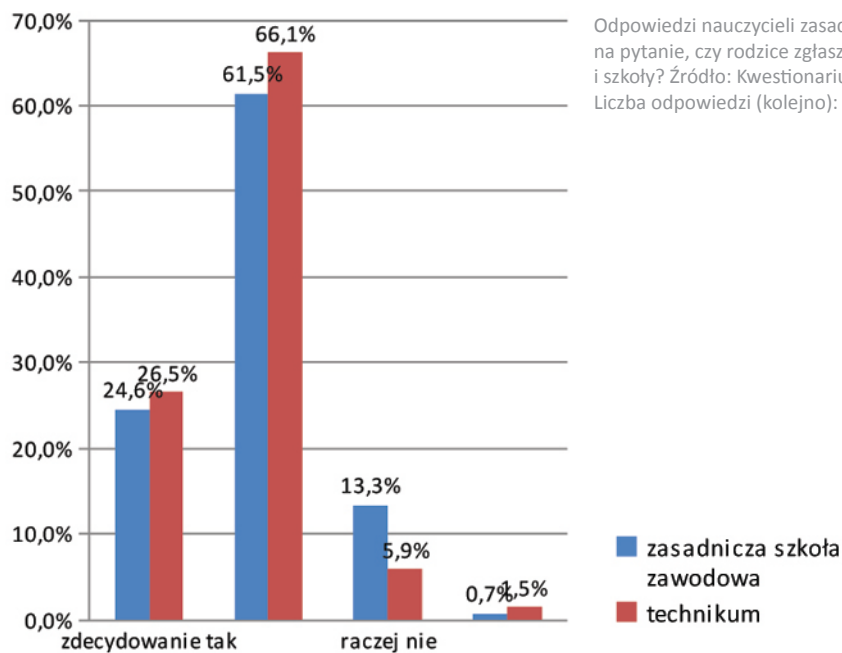
Nauczyciele uczący moje dziecko, wskazują możliwości jego rozwoju. Odpowiedzi rodziców

Odpowiedzi rodziców uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących na pytanie: nauczyciele uczący moje dziecko, wskazują możliwości jego rozwoju. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla rodziców.

Liczba odpowiedzi (kolejno): n=12657, n=11547, n=4315.

Czy rodzice zgłaszają propozycje działań, które dotyczą uczniów i szkoły? Odpowiedzi nauczycieli

Odpowiedzi nauczycieli zasadniczych szkół zawodowych i techników na pytanie, czy rodzice zgłaszają propozycje działań, które dotyczą uczniów i szkoły? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli.

Liczba odpowiedzi (kolejno): n=301 i n=543.

Wymaganie 10

Wykorzystywane są zasoby szkoły lub placówki oraz środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju

Ważne jest osadzenie szkoły w środowisku lokalnym. Chodzi tu o autentyczną komunikację i współpracę, w których wykorzystuje się zasoby szkoły i środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju. Korzystanie przez szkołę z zasobów znajdujących się w najbliższym środowisku służy tworzeniu lub wzbogacaniu warunków podstawowej działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły dla rozwoju uczniów.

Współpraca może przybierać różną postać – od przekazywania sobie informacji po wspólne organizowanie przedsięwzięć – i może dotyczyć różnej liczby podmiotów w zależności od potrzeb i bogactwa środowiska lokalnego. Rola szkoły w wielu środowiskach nie sprowadza się jedynie do funkcji uczenia dzieci i młodzieży. Często szkoła staje się też instytucją wpływającą na rozwój potencjału społecznego środowiska, w którym działa.

Wymaganie to wynika z przeświadczenia, że zasoby szkoły to za mało, aby skutecznie stawić czoła wyzwaniom współczesności. Szkoła musi korzystać z zasobów środowiska, jednocześnie dając szansę środowisku na korzystanie z jej zasobów (głównie kapitału intelektualnego).

Co mieści się w wymaganiu?

Kontekst środowiskowy szkoły.

Refleksja nad współpracą jako procesem - jak stwarza się przestrzeń do wymiany obopólnej służącej rozwojowi np. czy nauka segregacji śmieci w szkole ma swoją kontynuację w środowisku lokalnym?

Zdefiniowanie potencjału szkoły i otaczających ją podmiotów oraz refleksja nad możliwościami właściwego wykorzystania tego potencjału dla dobra obu stron.

Kulturotwórcza i animacyjna rola szkoły w środowisku lokalnym.

Pełny rozwój, przygotowanie do życia nie może się odbywać w warunkach laboratoryjnych – dlatego szkoła powinna korzystać ze zasobów zewnętrznych, aby uczyć aktywności i postaw obywatelskich. Wciąż mało widoczne są inicjatywy uczniowskie w tym obszarze, gdyż współpraca najczęściej wynika z potrzeb szkoły. Zarazem korzystanie z zasobów szkolnych dotyczy najczęściej bazy lokalowej czy wyposażenia, nie zaś potencjału intelektualnego. Wyzwaniem więc staje się uczynienie szkoły animatorem życia kulturalnego w środowisku lokalnym, nie w oderwaniu od jej typowych działań, ale z wykorzystaniem ich w otwarciu na potrzeby środowiska.

Szkoła stać się może miejscem wymiany poglądów i istotnych dla środowiska dyskusji. Sprzyjać temu mogą różnorodne formy deliberacji, nie tylko rozwijające tematy związane z edukacją lokalną, ale także każdy z istotnych tematów obywatelskich. Najczęściej odwiedzamy w szkołach punkty do głosowania, aby zapełnić urny wyborcze. Jednak czy oddając w nich głos, faktycznie go zabieramy na forum lokalnym? A szkoła przecież może stać się takim forum, realizując zarazem swoje podstawowe cele – tworzenie warunków dobrego nauczania i uczenia się.

Wykorzystywane są zasoby szkoły lub placówki oraz środowiska lokalnego na rzecz wzajemnego rozwoju

Prowadzi się rozpoznanie potrzeb i zasobów szkoły lub placówki oraz środowiska lokalnego i na tej podstawie podejmuje inicjatywy na rzecz ich wzajemnego rozwoju. Szkoła lub placówka w sposób systematyczny i celowy, z uwzględnieniem specyfiki jej działania, współpracuje z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym.

Współpraca szkoły lub placówki ze środowiskiem lokalnym wpływa na ich wzajemny rozwój. Współpraca szkoły lub placówki z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym wpływa korzystnie na rozwój uczniów.

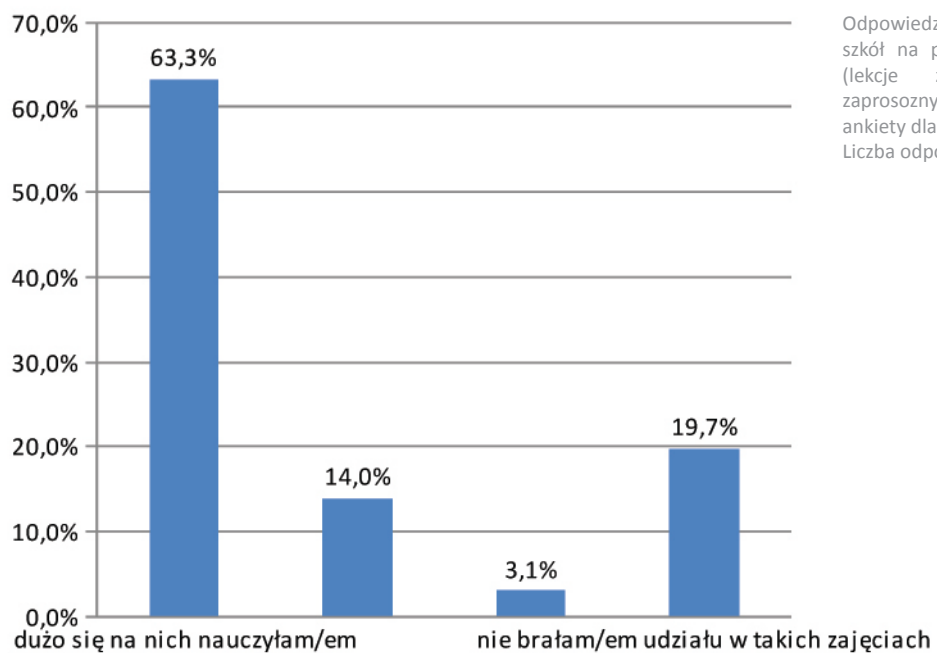
Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	organizacja wyjazdów i wycieczek szkolnych (18845)		34	273
2	stypendia dla najlepszych uczniów (18846)		21	286
3	pozyskiwanie sprzętu dla szkoły (18847)		33	274
4	organizacja zajęć pozalekcyjnych (18848)		31	276
5	organizacja zajęć profilaktycznych (18849)		33	274
6	prowadzenie lub współprowadzenie lekcji (18850)		22	285
7	imprezy środowiskowe (18851)		34	273
8	pomoc socjalna dla uczniów (18852)		33	274
9	projekty edukacyjne (18853)		30	277
10	inne, jakie? (18854)		16	291

0%

50%

100%

Odpowiedzi dyrektorów wszystkich badanych szkół na pytanie, jakie działania dydaktyczne, wychowawcze lub organizacyjne realizowane były przez szkołę we współpracy z podmiotami środowiska lokalnego w tym lub poprzednim roku szkolnym? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla dyrektora/dyrektorki szkoły. Liczba odpowiedzi n=307.

Odpowiedzi uczniów wszystkich badanych szkół na pytanie, jak oceniasz te zajęcia (lekcje zorganizowane z udziałem zaproszonych gości)? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla uczniów "Moja szkoła". Liczba odpowiedzi n=13712.

Wymaganie 11

Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych

W szkołach, które działają tak, aby spełniać stawiane jej wymagania, decyzje podejmuje się, wykorzystując informacje na swój temat i systematycznie udostępniając dane służące refleksji nad efektywnością i planowaniu dalszych działań. Badania i dane mówiące o różnych aspektach funkcjonowania szkół i innych placówek są niezbędnym elementem zarządzania na poziomie organizacji, jak również prowadzenia polityki oświatowej przez samorzady i rządy centralne. Wymaganie postulujące uwzględnianie wniosków z analizy danych pochodzących z różnych źródeł podczas organizowania procesów edukacyjnych wywodzi się z przekonania, że można działać lepiej, a kształcenie może być bardziej efektywne, jeśli przy podejmowaniu decyzji będziemy się kierować dowodami na temat skuteczności poziomu poszczególnych działań.

Posługiwanie się danymi informującymi o własnych działaniach jest przejawem wysokiego profesjonalizmu i chęci rozwoju, a także jedną z podstawowych cech organizacji uczącej się w społeczeństwie wiedzy.

Co mieści się w wymaganiu?

Dokonywanie celowych analiz, z zastosowaniem różnorodnych metod.

Uczenie się i wdrażanie nowych działań na podstawie analiz dotychczasowych wyników.

Wykorzystywanie różnego rodzaju badań edukacyjnych.

Promowanie wewnętrznych badań, tworzenie kultury refleksji.

Dbłość o efektywne kształcenie.

Szkoła poddawana jest nieustającej krytyce z powodu wyników egzaminów zewnętrznych lub różnorakich badań edukacyjnych, które co pewien czas stają się podstawą artykułów, pojawiających się w mediach. Społeczeństwo oczekuje wysokich wyników, bez uwzględniania kontekstu. Sporządzanie rankingów staje się podstawowym narzędziem oceny szkoły. Wyzwaniem jest, aby uczyący nie skupiali się na dążeniu do wysokich wyników poprzez nieustającą pracę nad rozwiązywaniem testów, a jedynie wykorzystywali wnioski z analiz w doskonaleniu warsztatu pracy, tak aby uczniowie mogli istotnie lepiej nabywać wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.

Zbyt często łączy się wyniki egzaminów zewnętrznych z potencjałem uczniów, a nie metodami i formami pracy i ich skutecznością. Działania nauczycieli, podejmowane na podstawie wniosków z analizy, powinny z jednej strony reprezentować dotychczas stosowane metody, ulepszone i poddawane monitorowaniu. Z drugiej strony w dążenie do lepszego nauczania i uczenia się wpisane są poszukiwania nowych czy nowatorskich metod i technik. W wymaganiu wpisany jest zatem nie tylko rozwój umiejętności diagnozy i analizy, ale także rozwój warsztatu pracy nauczyciela, poszukiwanie skutecznych metod pracy, także w oparciu o istniejące badania edukacyjne.

Rozwijanie umiejętności analizy, wyciągania wniosków i podejmowania na ich podstawie skutecznych działań prowadzi nas w kierunku action researche – badania w działaniu. To nauczyciele są najbardziej uprawnionym podmiotem społeczności szkolnej do dokonywania ciągłej autooceny i analizy elementów swojego warsztatu pracy i efektów kształcenia. W tym procesie uznajemy ich najwyższe kompetencje do określenia zasad funkcjonowania rzeczywistości szkolnej – oni najlepiej rozumieją kontekst środowiskowy, dynamikę pracy klas, koncepcję pracy zespołu i wzajemne relacje w gronie. Ciągłość badania w działaniu pozwala także na natychmiastową reakcję na pojawiające się problemy. Korzyści wynikające z takiego modelu pracy są jednak widoczne dopiero po akceptacji takiej właśnie roli nauczyciela – nie tylko nauczającego, ale także badacza, analizującego swoje działania i reakcje uczniów na nie, co wciąż stanowi wyzwanie dla naszych szkół.

Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu 3),

egzaminu gimnazjalnego 4), egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zew. i wew.

W szkole lub placówce analizuje się wyniki sprawdzianu i egzaminów oraz wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej. Analizy prowadzą do formułowania wniosków i rekomendacji, na podstawie których nauczyciele planują i podejmują działania. Działania prowadzone przez szkołę lub placówkę są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.

W szkole lub placówce wykorzystuje się wyniki badań zewnętrznych i prowadzi badania wewnętrzne, odpowiednio do potrzeb szkoły lub placówki, w tym badania osiągnięć uczniów i losów absolwentów.

Uzasadnienie wyboru wykresów.

Wymaganie postulujące uwzględnianie wniosków z analizy danych pochodzących z różnych źródeł podczas organizowania procesów edukacyjnych wywodzi się z przekonania, że można działać lepiej, a kształcenie może być bardziej efektywne, jeśli przy podejmowaniu decyzji będziemy się kierować dowodami na temat skuteczności poziomu poszczególnych działań.

Poniżej wymieniono różne typy badań edukacyjnych. Proszę zaznaczyć te, z których z nich korzystają Państwo w swojej pracy. Odpowiedzi nauczycieli

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	zewnętrzne badania edukacyjne (opisywane np. w literaturze fachowej) (17927)		1426	11669
2	ewaluacja zewnętrzna (17928)		519	12576
3	dane z egzaminów zewnętrznych (17929)		2059	11036
4	ewaluacja wewnętrzna prowadzona na poziomie całej szkoły (17930)		2079	11016
5	ewaluacja wewnętrzna prowadzona przez zespoły przedmiotowe lub inne zespoły nauczycielskie (17931)		1971	11124
6	mikrobadania (badania prowadzone przez samych nauczycieli w klasach) (17932)		2028	11067
7	inne rodzaje badań edukacyjnych (proszę opisać badania i sposób wykorzystania danych) (17933)		1113	11982
8	badanie losów absolwentów (17934)		1865	11230

0%

50%

100%

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie: Poniżej wymieniono różne typy badań edukacyjnych. Proszę zaznaczyć te, z których z nich korzystają Państwo w swojej pracy. Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi, n=13095.

Wymaganie 12

Zarządzanie szkołą lub placówką
służy jej rozwojowi

Kluczowym elementem decydującym o jakości każdej organizacji, w tym placówek oświatowych, jest zarządzanie, które służy jej rozwojowi. Efektywni dyrektorzy działają celowo, zatrudniając dobrych nauczycieli, budując wspólne rozumienie głównego celu pracy, dzieląc się odpowiedzialnością i angażując nauczycieli w proces podejmowania decyzji po to, aby wszystkie działania podejmowane w szkole były skoncentrowane na uczeniu się. Chodzi o to, aby dyrektor był zdolny do wspierania uczących się społeczności w rozwoju, ułatwiając realizowanie uzgodnionych celów.

Co mieści się w wymaganiu?

Budowanie potencjału rady pedagogicznej i pracowników niepedagogicznych dzięki prowadzonej polityce kadrowej.

Kreowanie rzeczywistości szkolnej /przestrzeni, wyposażenia/ w perspektywie wyzwań przyszłości.

Celowy rozwój szkoły lub placówki, w którym istotną, określoną rolę odgrywają różne podmioty życia szkolnego.

Tworzenie warunków do realizacji wszystkich pozostałych wymagań.

Zarządzanie szkołą spoczywa na barkach dyrektora i z jego perspektywy jest oceniane i opisywane. Wyzwaniem staje się uspołecznianie procesów zarządzania (włączanie w ten proces uczniów, nauczycieli, rodziców). Budowana dzięki takim działaniom wspólnota szkolna lepiej może diagnozować potrzeby szkoły wynikające z dnia dzisiejszego i nadchodzących zmian.

Zarządzanie służące rozwojowi szkoły zakreśla szeroki horyzont działań. Z brzmienia wymagania z pewnością wynika budowanie potencjału grona pedagogicznego. Zwłaszcza zaangażowanie nauczycieli i delegowanie uprawnień, aby w szkole mogli rozwijać umiejętności liderów edukacyjnych. Rozwijanie autorefleksji w procesie zarządzania i wynikającej z tego odpowiedzialności za kierowanie szkołą, pozwoli uniknąć przerzucania odpowiedzialności na innych i uzasadniania niemożności czynnikami zewnętrznymi.

Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi

Zarządzanie szkołą lub placówką koncentruje się na wychowaniu, nauczaniu i uczeniu się oraz zapewnieniu odpowiednich do realizacji tych zadań warunków. Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja indywidualnej i zespołowej pracy nauczycieli oraz doskonaleniu zawodowemu. Ewaluacja wewnętrzna jest przeprowadzana wspólnie z nauczycielami. W procesie zarządzania, w oparciu o wnioski wynikające z nadzoru pedagogicznego, podejmuje się działania służące rozwojowi szkoły lub placówki.

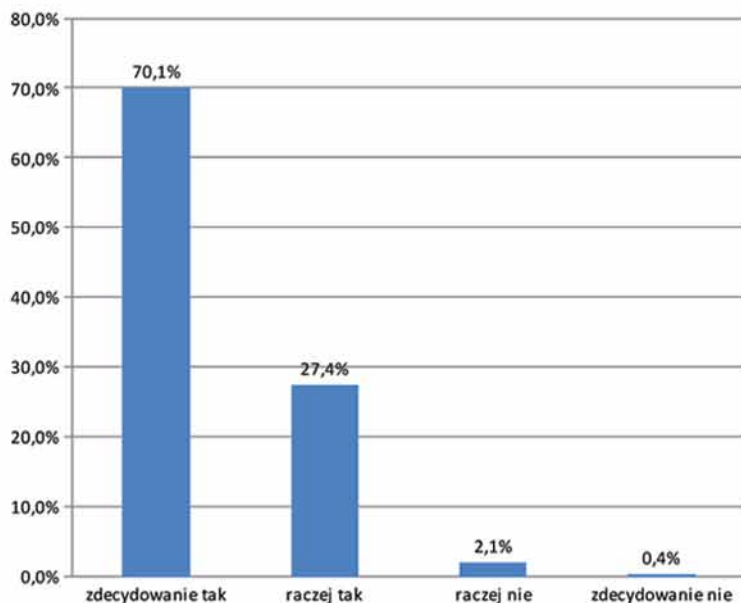
Zarządzanie szkołą lub placówką prowadzi do podejmowania nowatorskich działań, innowacji i eksperymentów. Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja udziałowi nauczycieli i innych pracowników szkoły lub placówki oraz uczniów i rodziców w procesie podejmowania decyzji dotyczących szkoły lub placówki. Dyrektor podejmuje skuteczne działania zapewniające szkole lub placówce wspomaganie zewnętrzne odpowiednie do jej potrzeb.

Czy brał/a Pan/i udział w ciągu ostatnich 12 miesięcy w poniższych formach doskonalenia zawodowego?

Lp	Odpowiedź	TAK/NIE	TAK	NIE
1	studia podyplomowe, uzupełniające (20765)		247	9590
2	kursy kwalifikacyjne (20766)		312	9525
3	kursy lub szkolenia zewnętrzne (20767)		1553	8284
4	konferencje i seminaria (20769)		1445	8392
5	wizyty obserwacyjne/ studyjne w innych szkołach lub instytucjach (20770)		344	9493
6	szkolenia internetowe (20771)		722	9115
7	obserwacje koleżeńskie zajęć (20772)		1281	8556
8	szkolenie zespołu zadaniowego (20773)		1129	8708
9	szkolenie rady pedagogicznej (20774)		2064	7773
10	doskonalenie dzięki indywidualnemu wsparciu (coaching, mentoring, tutoring) (20775)		429	9408
11	inne, jakie? (20776)		288	9549
		0% 50% 100%		

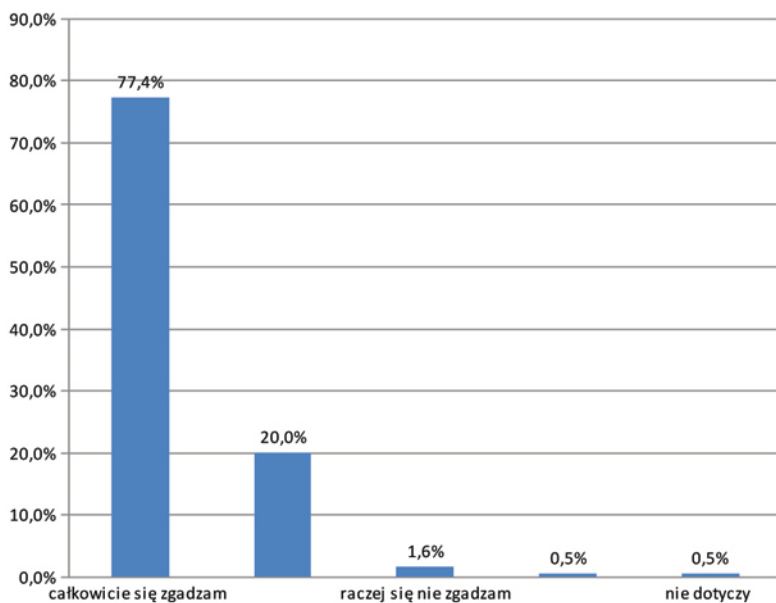
Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, czy brał/a Pan/i udział w ciągu ostatnich 12 miesięcy w poniższych formach doskonalenia zawodowego? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi, n=9837.

Czy w szkole stworzono Panu/i warunki do pracy własnej (np. przygotowywania się do zajęć czy rozwoju zawodowego)? Odpowiedzi nauczycieli

Odpowiedzi nauczycieli wszystkich badanych szkół na pytanie, czy w szkole stworzono Panu/i warunki do pracy własnej (np. przygotowywania się do zajęć czy rozwoju zawodowego)? Źródło: Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli. Liczba odpowiedzi, n=10139.

Przestrzeń w klasie (np. ustawienie stolików, pomocy) jest zorganizowana adekwatnie do sposobu prowadzenia zajęć, wykorzystywanych metod. Odpowiedzi wizytatorów

Odpowiedzi wizytatorów z wszystkich badanych szkół na pytanie: Przestrzeń w klasie (np. ustawienie stolików, pomocy) jest zorganizowana adekwatnie do sposobu prowadzenia zajęć, wykorzystywanych metod. Źródło: Arkusz obserwacji zajęć. Liczba odpowiedzi, n=3272.